A historical map of the Ichtegem area, showing a grid of fields and a central road. Labels on the map include 'B. WARANDE' at the top, 'WYNENDALE BOSCH' at the bottom, and 'S. CAROLI' in the middle. The map is colored in shades of green, brown, and red.

Ichtegem Diksmuidebaan 210

3 FEBRUARI 2023

ARCHEOSERVICE

Gemaakt door: Kirsten Van Campenhout

ARCHEOSER✓ICE

Kirsten Van Campenhout

Archeoservice Rapport 036

Archeologienota

Ichtegem Diksmuidebaan 210

Deel 1: Verslag van Resultaten

Kirsten Van Campenhout

Meerdonk 2023

Colofon

Titel: Archeoservice-rapport 036: Ichtegem Diksmuidebaan 210. Archeologienota. Verslag van Resultaten

Auteur:	Kirsten Van Campenhout
Erkende archeoloog:	Kirsten Van Campenhout (2015/00060)
Grafische illustraties/GIS:	Archeoservice (tenzij anders vermeld)
Rapportnummer:	Archeoservice-rapport 036
Uitvoerder:	Archeoservice. Kirsten Van Campenhout
Vestiging:	Bloempotstraat 23A, 9170 Meerdonk
Publicatiedatum:	3/02/2023
Publicatieplaats:	9170 Meerdonk
Illustratieverantwoording voorblad:	Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

©Archeoservice, 2023

Archeoservice aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Archeoservice bewaart op een beveiligde wijze enkel informatie over opdrachtgevers en initiatiefnemers met specifieke doelen. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Gegevens worden op vraag van de opdrachtgevers of initiatiefnemers aangepast of gewist.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken via www.archeoservice.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Archeoservice mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

INHOUD

VOORWOORD	1
1.1 BUREAUONDERZOEK: BESCHRIJVEND GEDEELTE	2
1.1.1 Administratieve gegevens	2
1.1.2 Aanleiding	4
1.1.2.1 Directe aanleiding.....	4
1.1.2.2 Juridisch kader.....	4
1.1.2.3 Archeologische voorkennis.....	4
1.1.3 Huidige situatie.....	5
1.1.4 Geplande werken.....	8
1.1.5 Onderzoeksopdracht.....	12
1.1.6 Werkwijze en strategie	13
1.1.7 Randvoorwaarden.....	14
1.2 BUREAUONDERZOEK: ASSESSMENTRAPPORT	15
1.2.1 Landschappelijke situering	15
1.2.1.1. Ligging van het plangebied.....	15
1.2.1.2. Aardkundige gegevens.....	15
1.2.2 Archeologische situering.....	21
1.2.2.1 Centraal Archeologische Inventaris.....	21
1.2.2.2 (Archeologie)nota's en eindverslagen.....	24
1.2.3 Historische situering.....	25
1.2.3.1 Historisch kader	25
1.2.3.2 Cartografische bronnen	26
1.2.3.3 Ortofotografische bronnen.....	30
1.2.3.4 Bekende verstoring	30
1.2.4 Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	33
1.3 SYNTHESE	35
1.3.1 Interpretatie en datering van het projectgebied	35
1.3.2 Archeologische verwachting.....	35
1.3.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	38
SAMENVATTING	39
LITERATUUR	40
LIJSTEN	41
Lijst van Figuren	41
Lijst van Tabellen.....	41
BIJLAGEN	42

VOORWOORD

Archeoservice heeft een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het kader van een omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van Diksmuidebaan 210 in Ichtegem (provincie West-Vlaanderen). De initiatiefnemer plant de bouw van een eethuis met woonst waardoor eventuele archeologische waarden vernietigd zullen worden. Erkend archeoloog Kirsten Van Campenhout voerde het bureauonderzoek uit. Binnen het terrein vinden de geplande werken grotendeels plaats op reeds verstoorde grond en is de bodemingreep beperkt in oppervlakte en/of diepte. De enkele diepere ingrepen zijn beperkt in omvang en verspreid gelegen. Bovendien biedt het terrein geen uitbreidingsmogelijkheden voor verder archeologisch onderzoek in de toekomst. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

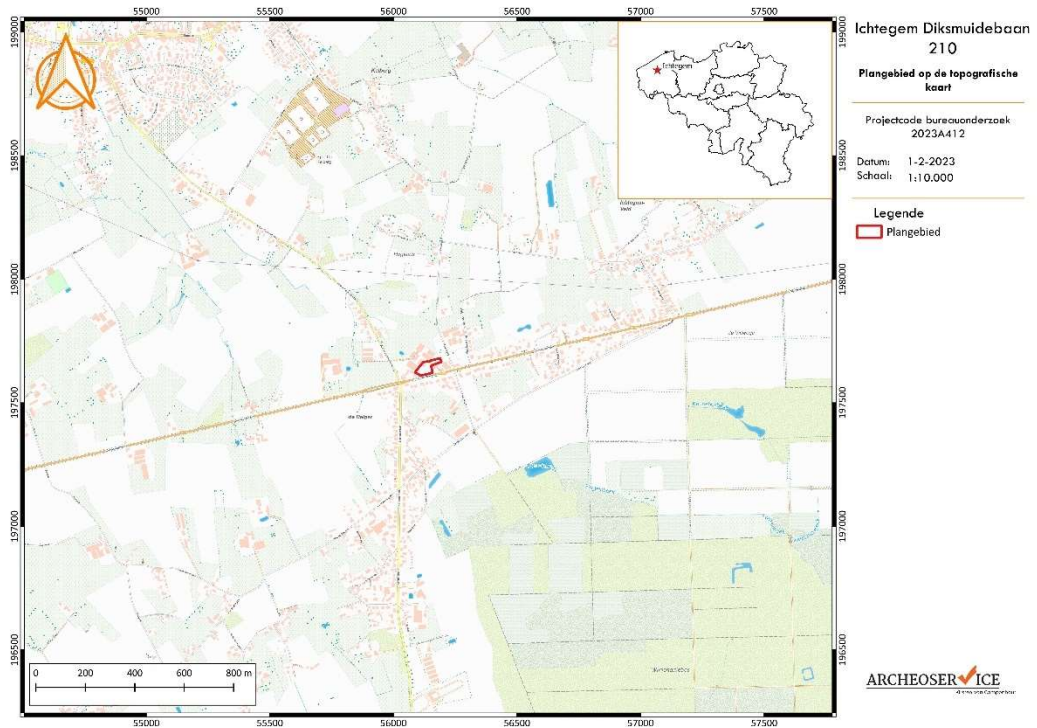
1. Verslag van Resultaten

BUREAUONDERZOEK 2023A412

1.1 BUREAUONDERZOEK: BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode Onroerend Erfgoed	2023A412
Toponiem	Ichtegem Diksmuidebaan 210
Adres	Diksmuidebaan 210, 8480 Ichtegem
Kadastrale gegevens	ICHTEGEM AFD1/ICHTEGEM/ sectie B/ perceel 1270M
Bounding box (Lambert '72)	NO: x: 56194.33 / y: 197680.82 ZW: x: 56089.90 / y: 197604.91
Topografische ligging	Zie Figuur 1
Kadasterplan	Zie Figuur 2
Oppervlakte plangebied	3.520,69 m ²
Oppervlakte bodemingreep	3.520,69 m ²
Projectnummer Archeoservice	2023/0003
Betrokken actoren	Erkende archeoloog: Kirsten Van Campenhout (erkenningnummer 2015/00060) Betrokken actor: Kirsten Van Campenhout (erkenningnummer 2015/00060) Betrokken derden: Niet van toepassing
Beheer en plaats documentatie	Archeoservice Bloempotstraat 23A 9170 Meerdonk
Uitvoeringsperiode	1 februari – 6 februari 2023
Uitgevoerd onderzoek	Bureauonderzoek

Figuur 1: Plangebied geprojecteerd op de topografische kaart.¹

Figuur 2: Projectie van het plangebied op het kadastrale plan.²

¹ Agiv 2023.

² Agiv 2023.

1.1.2 AANLEIDING

1.1.2.1 DIRECTE AANLEIDING

Archeoservice heeft in februari 2023 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De initiatiefnemer plant op het terrein de bouw van een nieuw eethuis met woonst. De hiergenoemde plannen kunnen gepaard gaan met een aanzienlijke ingreep in de bodem waarbij eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd kan zijn. Het doel van de onderhavige studie is om archeologische evaluatie van het terrein op te maken. Dit gebeurt in eerste instantie door de opmaak van een **bureaustudie**.

1.1.2.2 JURIDISCH KADER

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.1. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014. Het vooronderzoek is door Kirsten Van Campenhout van Archeoservice (OE/ERK/Archeoloog/2015/00060) uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0 en werd voor aktenaam voorgelegd aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het plangebied *Ichtegem Diksmuidebaan 210* voldoet aan de volgende voorwaarden om een archeologienota te verplichten, zoals aangeduid op onderstaande beslissingsboom (Figuur 3) van het agentschap Onroerend Erfgoed:

- ✓ Het plangebied ligt niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, noch in een archeologische zone of site.
- ✓ De totale perceelsoppervlakte waar het plangebied *Ichtegem Diksmuidebaan 210* betrekking tot heeft, bedraagt ca. 17077,02 m², het plangebied zelf meet 3520,69 m²;
- ✓ De totale oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 3520,69 m²;
- ✓ Het plangebied ligt in woongebied met een landelijk karakter;

Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

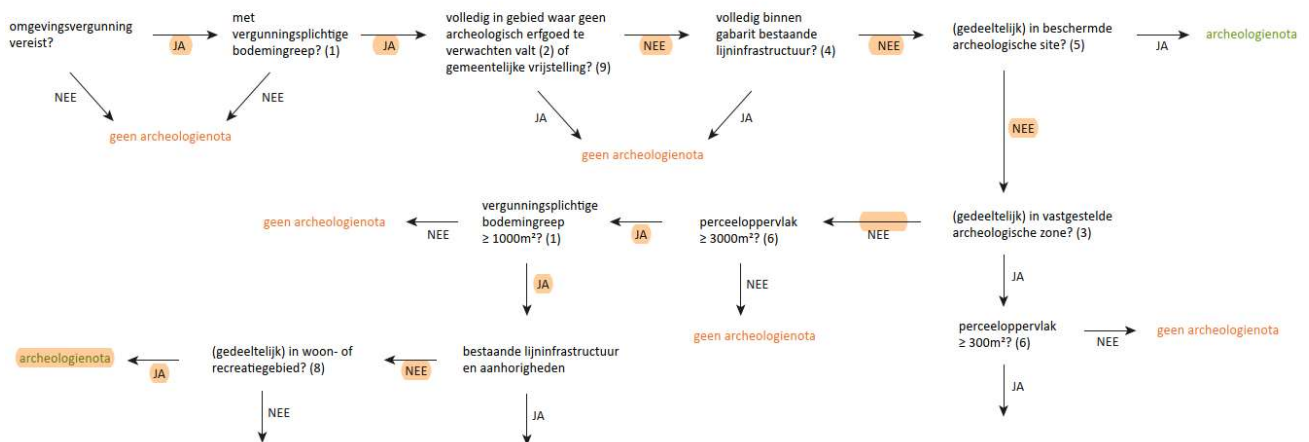
1.1.2.3 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen het plangebied zijn geen archeologische sites bekend. Het plangebied valt dan ook buiten een beschermde archeologische site en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³

Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017.

Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidig project.

1.1.3 HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied *Ichtegem Diksmuidebaan 210* is ca. 1,6 km ten zuiden van de dorpskern Ichtegem gelegen, in de provincie West-Vlaanderen. Het studiegebied ligt midden in een ruraal landschap ten noorden van de Diksmuidebaan. Er is sprake van relatief veel lintbebouwing in de regio.

Het plangebied zelf bestaat uit een woonst met een lange oprit en een voortuin. Onder de bedrijfswoning bevindt zich een kelder van 3,20 m op 3,20 m tot 1 m onder de vloerpas. Het studiegebied maakt deel uit van het veel grotere perceel 1270M waar een landbouwbedrijf is gevestigd. In het oosten sluit het terrein aan op een autowerkplaats. Ten westen van het plangebied bevindt zich een andere particuliere woning.

Het gebied waar de werken gepland zijn meet 3520,69 m². De bestaande bedrijfswoning is ca. 90 m² groot. De verharding rondom het huis en de oprit hebben samen een oppervlakte van ca. 524 m². De overige oppervlakte is ingericht als tuin met grasland, struiken en enkele bomen.

Figuur 4: Zicht op het huidige terrein.⁴

⁴ Google Streetview, 2023.

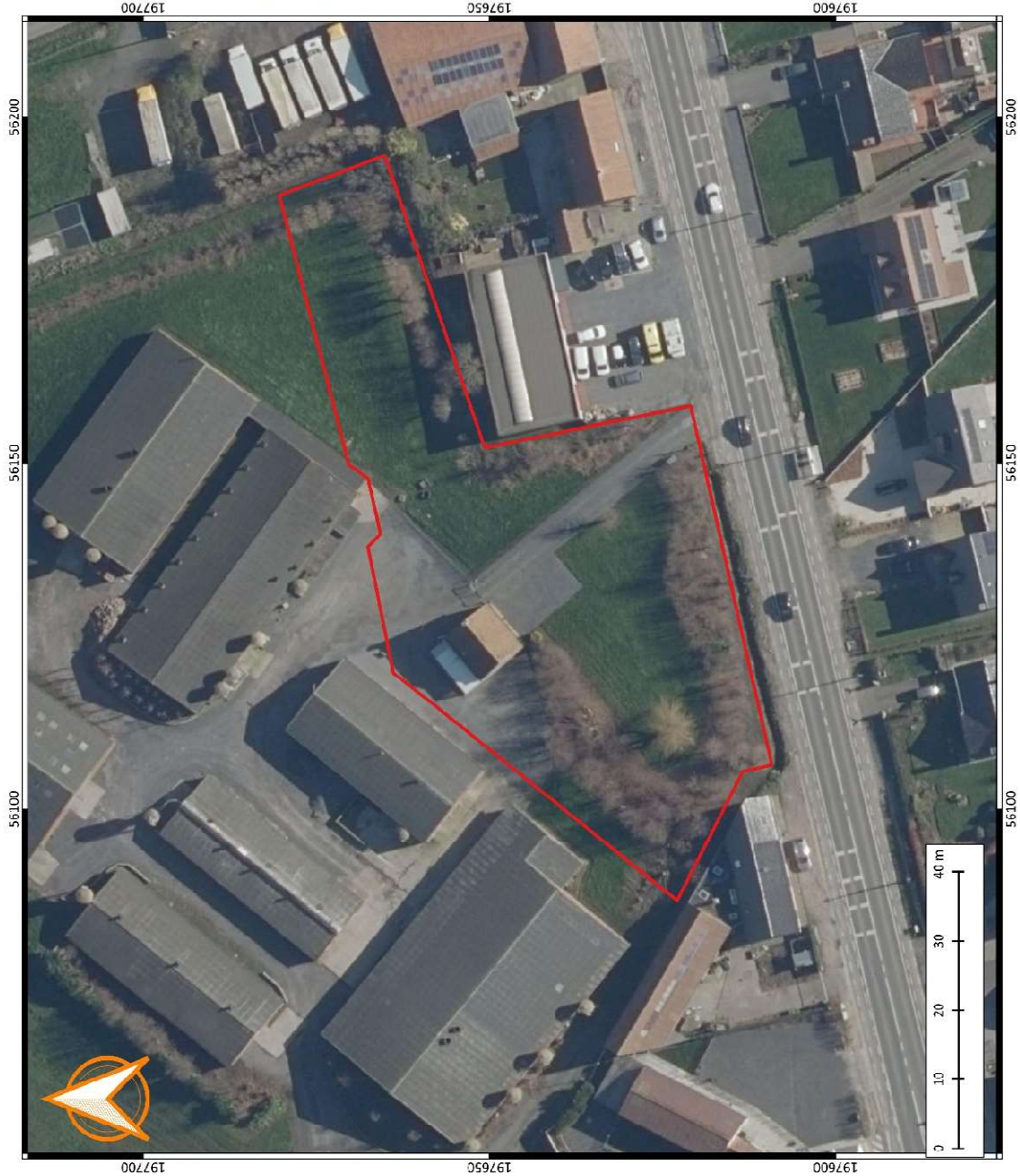
**Ichtregem Diksmuidebaan
210**
Plangebied op de meest recente
orthofoto's

Projectcode bureauonderzoek
2023A412

Datum: 1-2-2023
Schaal: 1:500

Legende
Plangebied

**ARCHEOSER
VICE**
BUREAU VOOR VERBODEN

Figuur 5: Meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.⁵

⁵ Agiv 2023.

1.1.4 GEPLANDE WERKEN

De opdrachtgever plant op het terrein de constructie van een nieuw eethuis met woonst en nieuwe verharding (Figuur 6-8). Tijdens of na de geplande werken zal de bestaande bedrijfswoning afgebroken moeten worden en zal een groot deel van de bestaande verharding onthard worden. Om de werken te kunnen uitvoeren dienen bijkomstig drie bomen gerooid te worden in de tuin. Bij de geplande werken worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven. De totale oppervlakte van de geplande ingrepen bedraagt ongeveer 3520,69 m². De gedetailleerde bouwplannen bevinden zich in Bijlage 1.

Sloopfase

Enkele bestaande structuren dienen afgebroken te worden:

- ✓ Een bedrijfswoning met een oppervlakte van ca. 90 m². Dit huis is gefundeerd op een sleuffundering en heeft een kelder van ca. 10 m² en 1 m diep. De bedrijfswoning wordt niet voorafgaand gesloopt, maar vermoedelijk aan het einde van de bouwwerken.
- ✓ De bestaande oprit dient uitgebroken te worden. In totaal gaat het om een oppervlakte van ca. 190 m², een deel van de bestaande verharding blijft behouden.
- ✓ Een deel van de bestaande verharding rondom de woning en aan het begin van de oprit moet onthard worden. Het betreft een oppervlakte van ca. 320,6 m².
- ✓ Een drietal bomen in de voortuin dienen gerooid te worden.

De sloopwerken zullen geen nieuwe verstoring veroorzaken en blijven beperkt tot de onderkant van de funderingslagen. Het rooien van de bomen kan lokaal voor een nieuwe verstoring zorgen, maar die is minimaal in oppervlakte.

Nieuwbouw

Centraal binnen het plangebied wordt het nieuwe eethuis met woning gebouwd. De fundering bestaat uit een kelder met een oppervlakte van ca. 360 m². De verstoringsdiepte van de kelder bedraagt maximaal 3,25 m. Deze kelder zorgt voor een groot deel voor een nieuwe verstoring; voor een klein deel (ca. 105 m²) valt de kelder samen met de bestaande oprit.

Verharding

Ten noorden van de woning wordt een deel van de bestaande verharding onthard en de woning gesloopt en aangelegd als groenzone. In totaal wordt dit een zone met een oppervlakte van ca. 398,87 m². Hierbij wordt geen nieuwe verstoring veroorzaakt.

Ten noordoosten van de nieuwbouw wordt een nieuwe parking aangelegd. Deze is verbonden met de Diksmuidebaan door middel van een nieuwe oprit. In totaal zal een oppervlakte van ca. 1151 m² verhard zijn, waarvan 175 m² reeds verhard is en behouden blijft. De wegkoffer voor deze nieuwe verharding (976 m²) is waarschijnlijk maximaal 40 cm diep, bestaande uit geotextiel, mengpuin, steenslag en een afwerkingslaag.

Ten westen van de nieuwbouw wordt een nieuw terras aangelegd, met een oppervlakte van 77,23 m². Ook hiervoor wordt een verstoringsdiepte van 40 cm voorzien.

Wadi en hemelwaterputten

Aan de westelijke zijde van de nieuwbouw worden twee putten voorzien voor regenwater en riolering. Deze hebben een beperkte oppervlakte, maar zullen wel een verstoring veroorzaken van minstens 2 m diep.

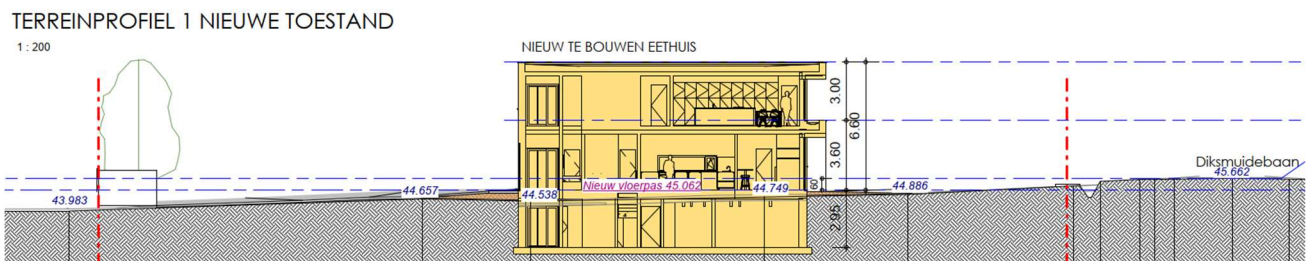
Ten westen van het plangebied wordt een wadi aangelegd: de wadi heeft een oppervlakte van ca. 70 m² en wordt 30 cm diep uitgegraven in een helling.

Groenzone

De resterende oppervlakte wordt ingericht als groenzone. De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 1852 m². Omdat hierbij voor het grootste gedeelte de bestaande groenzone behouden blijft, en het resterende deel reeds verstoord is, wordt uitgegaan van geen nieuwe verstoringen.

Tabel 1. Overzicht van de geplande ingrepen⁶

Bodemingreep	Oppervlakte (m ²)	Verstoringsdiepte (cm)	Opmerking
Sloopfase	586	0	Bovengrondse afbraak
Groenzone	1852	0	
Ontharding	398,87	0	
Wadi	70	30	
Verharding	976	40	
Putten	20	200-250	
Nieuwbouw +kelder	360	325	Bestaande verstoring van 105 m ² tot vermoedelijk 40 cm diep

Figuur 6: Doorsnede bouwplannen.⁷

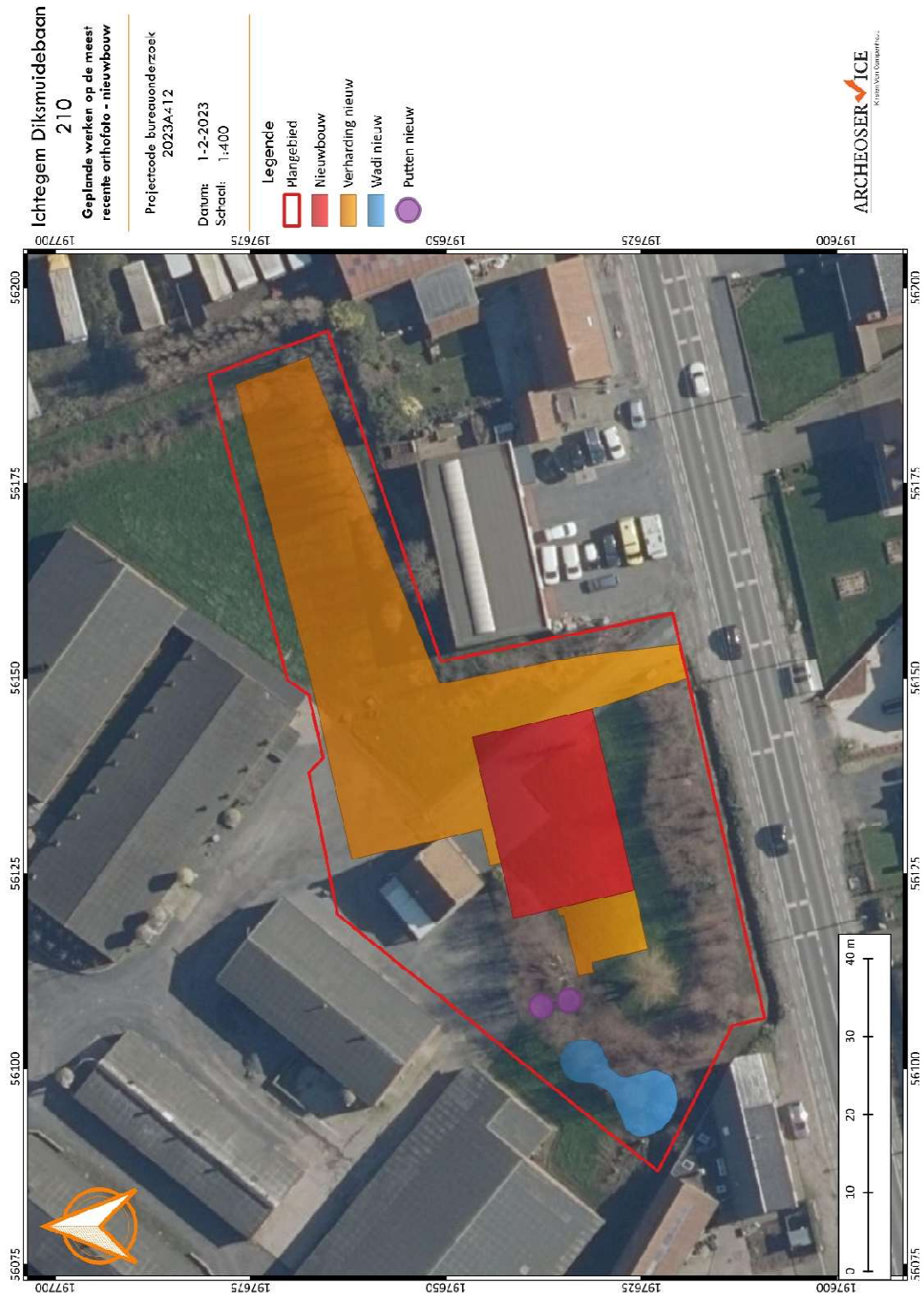
⁶ Er is nog geen rekening gehouden met een buffer om eventuele archeologische waarden te beschermen.

⁷ Aangeleverd door de initiatiefnemer.

Figuur 7: Aanduiding geplande sloopwerken op de meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.⁸

⁸ AGIV 2023; Plannen aangeleverd door de initiatiefnemer.

Figuur 8: Aanduiding geplande ingrepen op de meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.⁹

⁹ AGIV 2023; Plannen aangeleverd door de initiatiefnemer.

1.1.5 ONDERZOEKSOPDRACHT

Het archeologisch vooronderzoek heeft als opdracht het inventariseren, waarderen en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen de grenzen van het plangebied. Deze waarden behouden en beschermen voor beschadiging of vernietiging kan op twee manier gebeuren: *in situ* bewaring komt tot stand wanneer de archeologische waarden ingepast kunnen worden in de ontwikkelingsplannen; wanneer dit niet mogelijk is, is behoud *ex situ* de enige optie door het opstellen van maatregelen voor vervolgonderzoek.

Het archeologisch vooronderzoek leidt tot **drie primaire vraagstellingen** die beantwoord dienen te worden:

- ✓ Zijn archeologische waarden aanwezig en wat zijn de karakteristieken hiervan?
- ✓ Wat is de kenniswaarde van deze mogelijke archeologische waarden?
- ✓ Hoe moet worden omgegaan met mogelijke archeologische waarden in het kader van de geplande bodemingrepen?

Het archeologisch vooronderzoek start steeds met een **bureauonderzoek**, maar kan leiden tot (combinaties van) meerdere onderzoeksmethoden. Men maakt een onderscheid tussen vooronderzoek zónder ingreep in de bodem en vooronderzoek mét ingreep in de bodem.

- Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kan bestaan uit:
 - ✓ Een bureauonderzoek
 - ✓ Een landschappelijk onderzoek
 - ✓ Geofysisch onderzoek
 - ✓ Veldkartering
- Vooronderzoek met ingreep in de bodem kan bestaan uit:
 - ✓ Verkennend archeologisch booronderzoek
 - ✓ Waarderend archeologisch booronderzoek
 - ✓ Proefsleuven en proefputten

Wanneer tijdens het vooronderzoek archeologische waarden worden aangetroffen die relevant zijn en een archeologische vindplaats aanduiden, kan dit leiden tot een archeologische opgraving wanneer de waarden niet *in situ* veiliggesteld kunnen worden.

1.1.6 WERKWIJZE EN STRATEGIE

Het bureauonderzoek is uitgevoerd onder leiding van erkend archeoloog Kirsten van Campenhout (OE/ERK/Archeoloog/2015/00060) en conform de Code van de Goede Praktijk 4.0. Het doel van het bureauonderzoek bestaat eruit om op basis van verschillende bronnen inzicht te verkrijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en het gebruik van het projectgebied en zijn omgeving doorheen de tijd. Op basis van deze resultaten wordt een **archeologische verwachting** bepaald, specifiek voor dit plangebied.

De initiatiefnemer heeft alle informatie aangeleverd met betrekking tot de contour van het plangebied en de inplanting en uitvoeringswijze van de geplande werkzaamheden. Dit gebeurde door het aanleveren van de bijgevoegde **ontwerplannen** en aanvullende mondelinge en/of schriftelijke communicatie.

Voor de **landschappelijke situering** van het plangebied worden de volgende digitale kaarten geraadpleegd: de topografische kaart, Tertiair- en Quartairgeologische kaarten, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart en het digitale terreinmodel Vlaanderen.¹⁰ De bodemkundige gegevens werden aangevuld met de informatie die beschikbaar gesteld wordt via de website Databank Ondergrond Vlaanderen.¹¹

Informatie over **archeologische waarden** binnen en in de regio van het plangebied worden verzameld via de Centraal Archeologische Inventaris (CAI)¹² en via de databank van in akte genomen (archeologie)nota's en eindverslagen¹³.

De **historische situering** van de gemeente, en meer specifiek het plangebied zelf, is beschreven aan de hand van uitgegeven en onuitgegeven bronnen in combinatie met de Inventaris Onroerend Erfgoed¹⁴. Ook historische kaarten werden geraadpleegd. Vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het plangebied en haar regio zijn verschenen, kan het bijdragen tot het beeld over de evolutie van het plangebied. Men moet echter steeds indachtig zijn dat bij afwezigheid van bebouwing dit geen garantie biedt dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur en is het pas vanaf de 19de eeuw dat de eerste gedetailleerde kadasterkaarten verschijnen. Voor het historisch onderzoek worden de volgende basiskaarten geraadpleegd: de Ferrariskaart, de Atlas der Buurtwegen, de Poppkaart en de Vandermaelenkaart. Ook Cartesius¹⁵, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, is geraadpleegd. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste decennia.

De studie van de hierboven vermelde bronnen gaf geen aanleiding tot een verder archiefonderzoek of het inwinnen van aanvullend wetenschappelijk advies.

¹⁰ Raadpleegbaar via www.geopunt.be

¹¹ Raadpleegbaar via www.dov.vlaanderen.be

¹² Raadpleegbaar via <https://cai.onroenderfgoed.be>

¹³ Raadpleegbaar via www.geopunt.be

¹⁴ Raadpleegbaar via <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

¹⁵ Raadpleegbaar via <https://cartesius.be>

De volgende **onderzoeksvragen** zouden beantwoord moeten worden door het bureauonderzoek:

- ✓ Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- ✓ Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- ✓ Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- ✓ Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- ✓ Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- ✓ Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein? Zo ja, wat is de aard van deze waarden?
- ✓ Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.7 RANDVOORWAARDEN

Niet van toepassing.

1.2 BUREAUONDERZOEK: ASSESSMENTRAPPORT

Het bureauonderzoek heeft tot doel om zonder ingreep in de bodem maar op basis van de bestaande informatie (landschappelijk, historisch, archeologisch) na te gaan in hoeverre er archeologische resten aanwezig kunnen zijn binnen de grenzen van het projectgebied. Er wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een vergunning wordt aangevraagd, van de uitvoeringswijze ervan en van de impact op het bodemarchief.

1.2.1 LANDSCHAPPELIJKE SITUERING

Het bureauonderzoek heeft tot doel om zonder ingreep in de bodem na te gaan in hoeverre er archeologische waarden aanwezig kunnen zijn. Dit gebeurt op basis van de bestaande informatie, o.a. de onderstaande aardkundige gegevens.

Tabel 2. Overzicht van de landschappelijke resultaten

Bron	Resultaat
Huidig gebruik	Bedrijfswoning met oprit en tuin
Tertiairgeologische kaart	Lid van Vlierzele (GeVI)
Quartaairgeologische kaart	Zandig tot kleiig materiaal of zand(lem)ige eolische afzettingen
Bodemkaart	Bebouwd gebied (OB)
Geomorfologie	Heuvelrug in de Zandstreek
Hydrografie	Beek zonder naam en Koolveldbeek

1.2.1.1. LIGGING VAN HET PLANGEBIED

Het plangebied *Ichtegem Diksmuidebaan 210* is gelegen ten zuid(oost)en van de dorpskern van Ichtegem, in de provincie West-Vlaanderen. Het studiegebied ligt midden in een ruraal landschap langs de Diksmuidebaan.

Ichtegem ligt in de Zandstreek, meer bepaald in de oude veldgebieden van Torhout. Het landschap in deze streek kenmerkt zich door een uitgesproken vlak karakter met uitzondering van enkele uitgesproken heuvels en plateaus, zoals het Plateau van Wijndale. Het projectgebied ligt op de noordelijke helling van deze rug.

De beken langs de noordelijke kant van de heuvelrug wateren af naar de Moerdijkbeek-Moerdijkvaart. Op een afstand van ca. 50 m ten noordwesten van het plangebied ontspringt een beek zonder naam die uitloopt in de Koolveldbeek.

1.2.1.2. AARDKUNDIGE GEGEVENS

Het Tertiair is een geologisch tijdvak dat de periodes Paleogeen en Neogeen omvat. Het tekent het begin van de menselijke geschiedenis.

De **Tertiairgeologische kaart** wijst op de aanwezigheid van het Lid van Vlierzele (**GeVI**), deel van de Formatie van Gentbrugge (Figuur 9).¹⁶ Deze bestaat uit een groen tot grijsgroen fijn zand met een duidelijk horizontale of kruisgewijze gelaagdheid. Het substraat is soms kleihoudend, soms glauconiet- en glimmerhoudend en bevat plaatselijk dunne zandsteenbankjes en kleilagen met bovenaan humeuze tussenlagen.

Het Neogeen wordt gevolgd door de jongste periode in de aardgeschiedenis: het Quartair. De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak van de aarde aangetroffen en zijn weergegeven op de **Quartairgeologische kaart** (Figuur 10). In het plangebied betreft het hoofdgroepen 1 (roze kleur) en 4 (lichtoranje kleur)¹⁷. Bij profieltype 1 komt zandig tot kleiig materiaal voor, minder dan 1,2 m dik. Ter hoogte van profieltype 4 spreekt men van zandige tot zandlemige eolische afzettingen, eventueel met het voorkomen van een alternatie van zand- en siltlagen onderaan.

Bovengenoemde gegevens konden worden grofweg bevestigd door **boorresultaten** van de Belgische Geologische Dienst (DOV Vlaanderen). Meer details konden uit deze boorrapporten niet gegenereerd worden.¹⁸

De **bodemkaart** toont aan dat binnen het plangebied het bodemtype **OB** aanwezig is (Figuur 11). Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden) en worden deze gronden gekarteerd als bebouwde zone (OB). Ze geven geen informatie over de eigenlijke opbouw van de ondergrond.

Ten noorden van het plangebied komen twee bodemseries voor: **Sch2** en **wSdp2**. Bodemserie Sch2 bestaat uit een matig droge lemig zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. Het bodemtype wSdp2 kenmerkt zich door de aanwezigheid van matig natte lemig zandbodems zonder profiel. De bouwvoor is 30-40 cm dik en donker grijsbruin. De roestverschijnselen beginnen op 40-60 cm. De waterhuishouding is goed in de zomer, plaatselijk te nat in de winter, vooral op de substraatseries. Het substraat klei-zand bevindt zich op geringe diepte (minder dan 75 cm). Ten zuiden van het plangebied vindt men een ander bodemtype terug, nl. **S-EDPd**. Deze serie bestaat uit een complex van vochtig lemig zand en klein, zonder profielontwikkeling. Het is een complex van overwegend gronden zonder profielontwikkeling (..p) en gronden met niet bepaalde profielontwikkeling (..x). Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 90 cm (drainagecomplex .c. + .d.). Eolisch materiaal is plaatselijk vermengd met het tertiaire substraat.

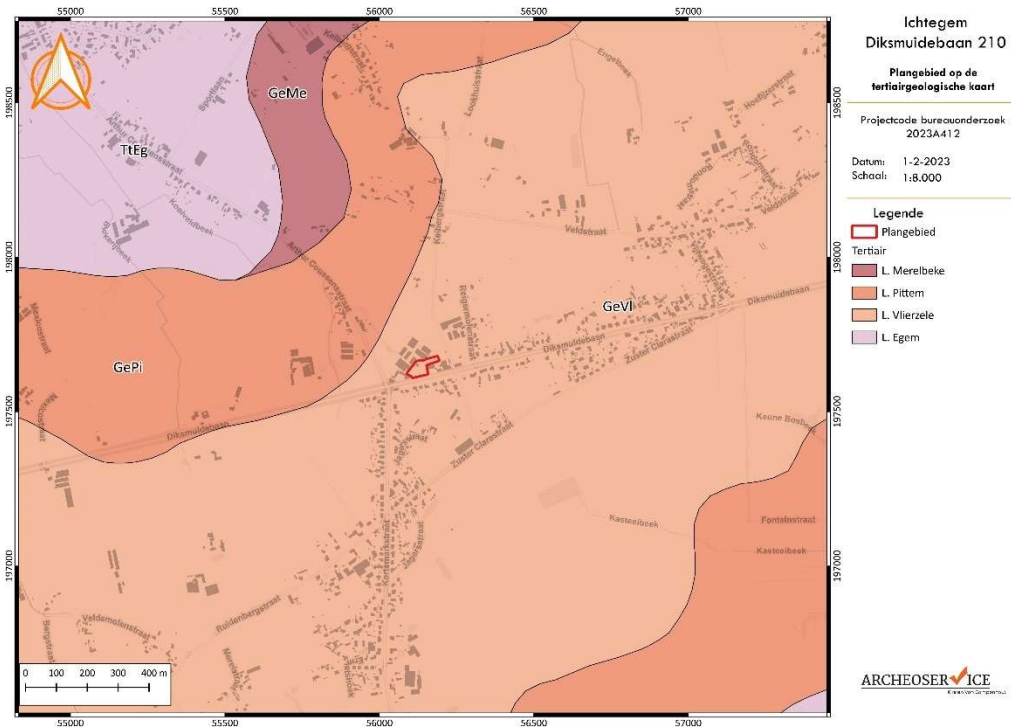
Volgens de **potentiële bodemerosiekaart** (Figuur 12) is er geen erosie van toepassing binnen het plangebied (grijze kleur). De vele percelen in de regio van het plangebied hebben een zeer lage (lichtgroene kleur) of lage (gele kleur) mogelijkheid op erosie.

Volgens het **Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen** (DHM II) bevindt de ruime omgeving van het plangebied zich tussen 22 m en 51 m + TAW hoogte (Figuur 13). Het plangebied zelf ligt op de noordelijke flank van een heuvelrug en helt zacht af naar het noordwesten toe (Figuur 14 en 15). De hoogte binnen het plangebied gaat van 45,8 m + TAW in het zuidoosten naar 44 m + TAW in het noordwesten. Het terrein kent enkele kleine hoogteverschillen die hoogstwaarschijnlijk te wijten zijn aan de inrichting van het terrein.

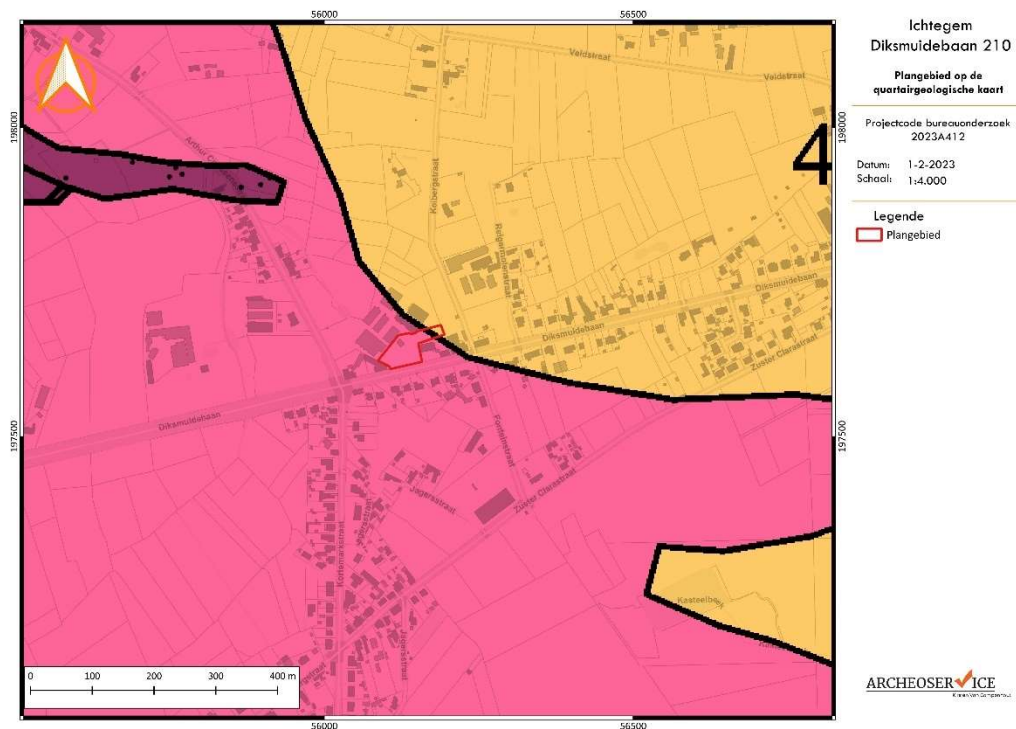
¹⁶ Jacobs et al. 1999.

¹⁷ De Moor et al. 1997.

¹⁸ DOV Vlaanderen 2023: boorrapport 1405-B20190910Fluvius.

Figuur 9: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.¹⁹

Figuur 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart.²⁰

¹⁹ DOV Vlaanderen 2023.

²⁰ DOV Vlaanderen 2023.

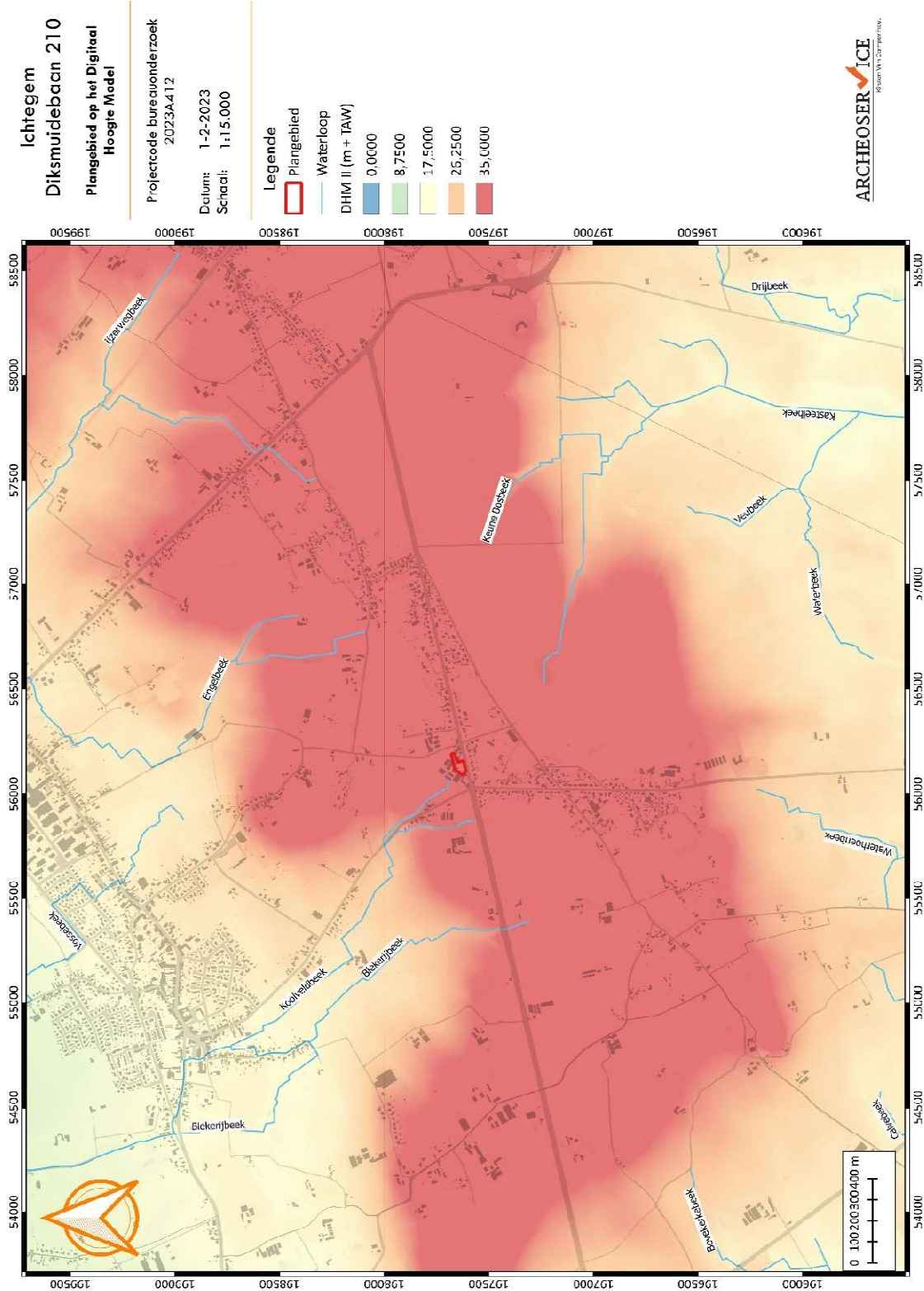
Figuur 11: Plangebied op de bodemkaart.²¹

Figuur 12: Plangebied op de bodemerosiekaart (grijs = geen erosie van toepassing).²²

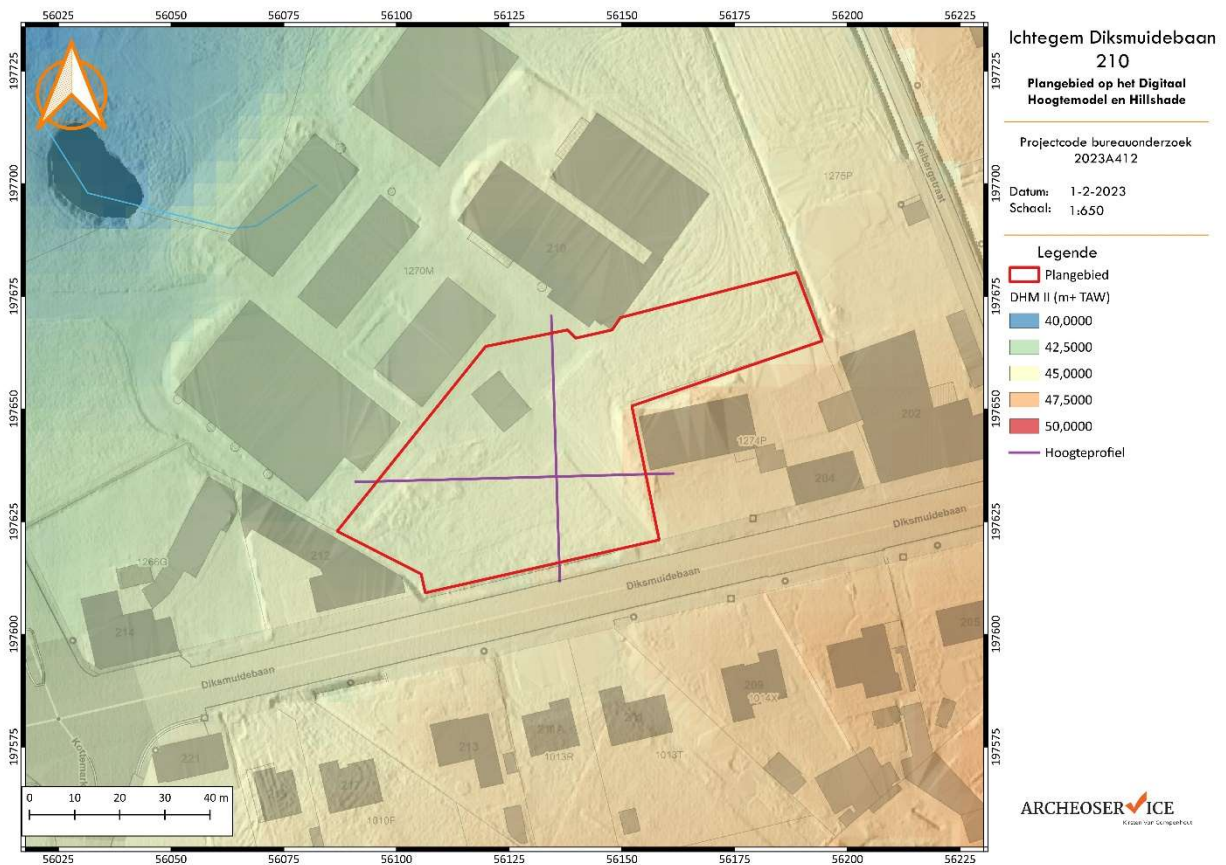
²¹ DOV Vlaanderen 2023.

²² DOV Vlaanderen 2023.

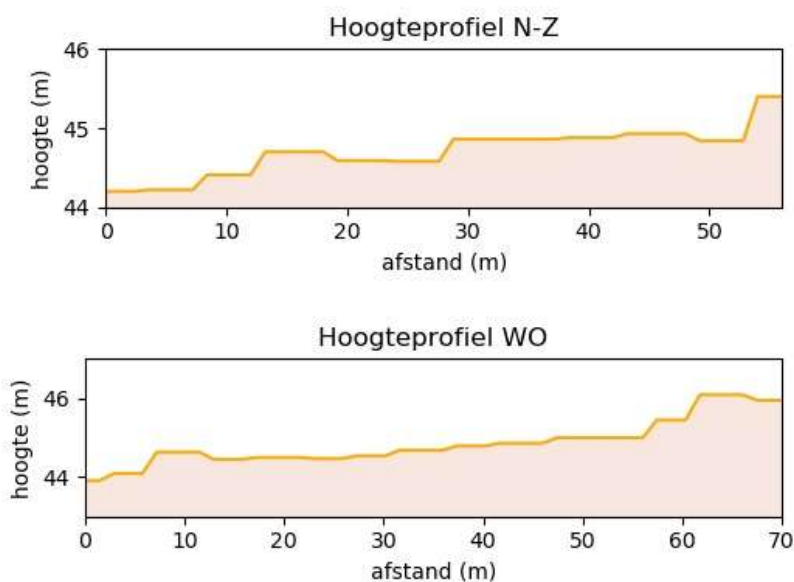

Figuur 13: Uitgebreide weergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied.²³

²³ DOV Vlaanderen 2023.

Figuur 14: Detailweergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen en Hillshade met aanduiding van het plangebied en de hoogteprofielen.²⁴

Figuur 15: De twee hoogteprofielen van het terrein.

²⁴ DOV Vlaanderen 2023.

1.2.2 ARCHEOLOGISCHE SITUERING

Uit raadpleging van het Geoportaal van Onroerend Erfgoed blijkt dat het plangebied niet een zone waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt, noch in een vastgestelde archeologische zone.

Tabel 3. Overzicht van de archeologische gegevens

Bron	Resultaat
Archeologische zone	Niet van toepassing
GGA	Niet van toepassing
CAI	Hoofdzakelijk (laat)midleeeuwse bewoning en grafstructuren
(Archeologie)nota's en Eindverslagen	Geen archeologienota binnen het plangebied

1.2.2.1 CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS

Om een overzicht te krijgen van de gekende archeologische vindplaatsen is in eerste instantie de databank van de **Centraal Archeologische Inventaris (CAI)** op de topografische kaart geplot. Er bevinden zich binnen het plangebied geen vindplaatsen. In een ruimere omgeving (1000 m) zijn wel vindplaatsen bekend (zie Figuur 16).

Tabel 4: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van ongeveer 1000m.

CAI-nummer	Korte beschrijving
74650	Walgrachtsite (late ME): Keibergstraat I
74835	Walgrachtsite (late ME): Veldstraat I
74651	Walgrachtsite (late ME): Veldstraat 11
218213	Exploitatiesporen (volle ME): Kortemarkstraat
206176	Gracht (onbekende datering): Eremietshoek
206170	Grafheuvel (Bronstijd): Eremietshoek

Het grootste aandeel van de CAI-meldingen in de nabijheid van het plangebied zijn afkomstig van **erfgoedonderzoek** die het cultuurhistorisch landschap van de late middeleeuwen ten noorden van het plangebied schetsen (CAI nummers 74650, 74835 en 74651). Daarbij lag de nadruk op agrarische activiteiten met her en der verspreid in het landschap een site met walgracht. Op twee locaties is nog steeds bebouwing aanwezig; één walgrachtsite is helemaal verdwenen (CAI nummer 74835).

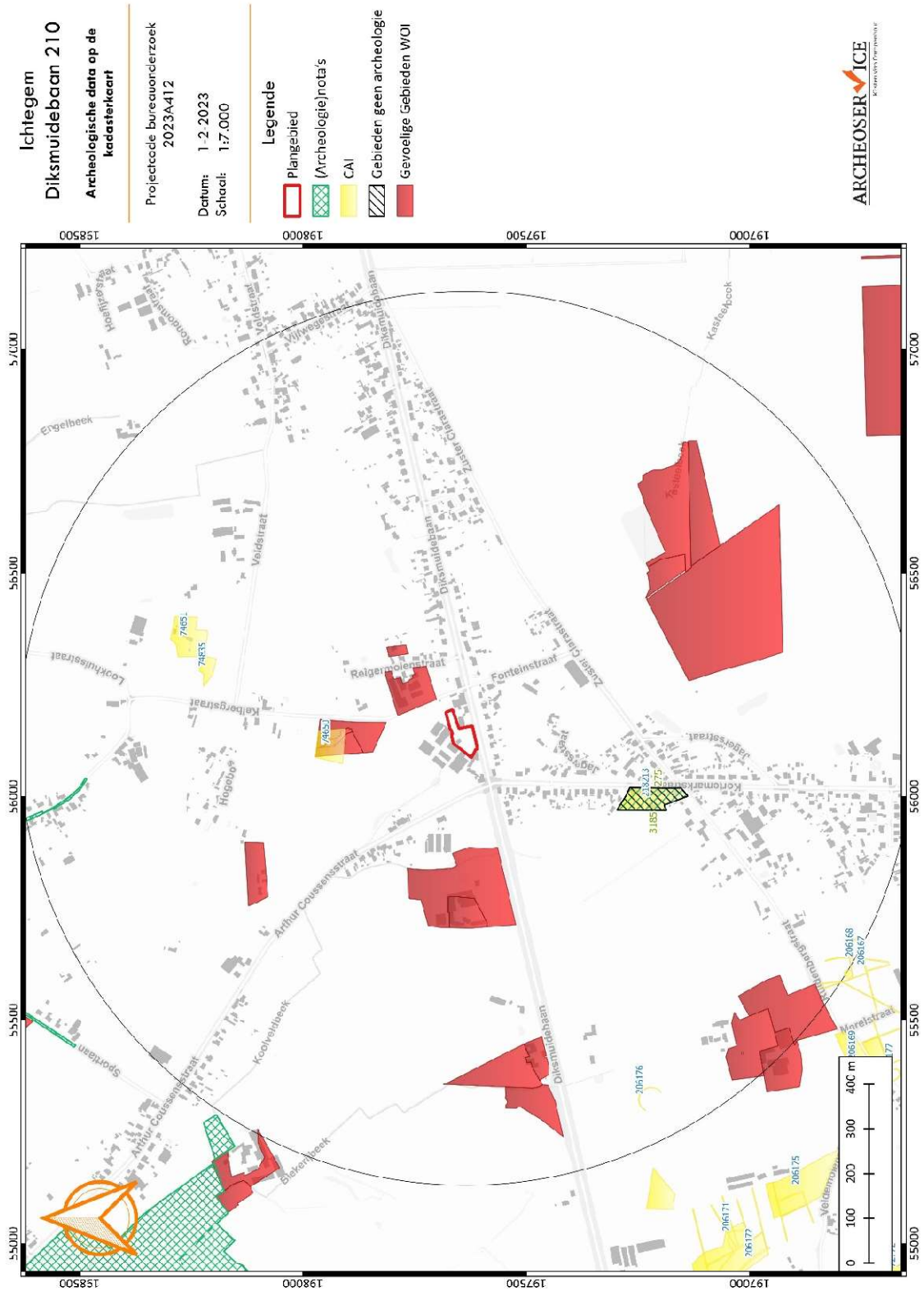
Verder weg van de dorpskern, en ten zuiden van het plangebied, zijn enkele vindplaatsen gemarkeerd aan de hand van **luchtfotografische studies** (CAI nummers 206176 en 206170). Op basis van deze studies kon men verschillende lineaire structuren in de velden herkennen, zoals grachtstructuren en een mogelijke grafheuvel. Deze vindplaatsen zijn echter tot op heden nog niet bevestigd door gravend onderzoek.

Tot slot, is in de Kortemarkstraat, in 2017 een **proefsleuvenonderzoek** uitgevoerd waarbij enkele losse sporen zoals kuilen en sporen die gelinkt kunnen worden aan agrarische activiteiten zijn geregistreerd (CAI nummer 218213). Deze sporen konden gedateerd worden tot de late middeleeuwen en bevestigen het gebruik van het landschap in deze periode.

Op de kaart met archeologische data zijn ook de percelen aangeduid die gevoelig zijn voor het aantreffen van **wereldoorlogervergoed**. Ichtegem heeft immers geleden onder WO I. In 1917 wordt de "*Flugplatze Ichtegem*" aangelegd, een Duits militair vliegveld in de hoek van de Moerdijkstraat, de Eernegemstraat en de Oostendesteeweg (ten noorden van de dorpskern). In een hoeve aan de Eernegemstraat verblijven Duitse soldaten en een dokter, de omgeving van de hoeve wordt zwaar gebombardeerd aan het einde van de oorlog. Ook tijdens WO II wordt de gemeente door soldaten bezet. Op 13 oktober 1940 wordt het gehucht "*De Engel*" gebombardeerd. Bij de afbakening van het Duitse "*Sperrgebiet*" in 1941 loopt de grens daarvan doorheen Ichtegem.²⁵ Ter hoogte van het plangebied zelf echter, zijn geen directe aanwijzingen te vinden voor de mogelijke aanwezigheid van wereldoorlogervergoed.²⁶

²⁵ IOE 2023: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/15948>

²⁶ Ook de Trenchmap van 10/10/1917 toonde geen militaire structuren ter hoogte van het plangebied of de directe omgeving.

Figuur 16: Overzicht van de archeologische data op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen.²⁷

²⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2023.

1.2.2.2 (ARCHEOLOGIE)NOTA'S EN EINDVERSLAGEN

Ook de databank van de in akte genomen **(archeologie)nota's en eindverslagen** is geraadpleegd om eventueel archeologisch onderzoek in de buurt van het plangebied te inventariseren. Voor het plangebied zelf werden in het verleden nog geen (archeologie)nota's of eindverslagen opgemaakt. In de ruimere omgeving van het plangebied werd voor een tweetal onderzoekzones een bureauonderzoek uitgevoerd (zie Figuur 16) binnen het kader van de huidige wetgeving.

Tabel 5: Overzicht van de archeologienota's (AN), nota's (N) en eindverslagen (E) in de buurt.

ID-nummer	Toponiem	Uitgevoerd	Advies
275 (AN) en 3185 (N)	Ichtegem Kortemarkstraat	Bureauonderzoek, proefsleuvenonderzoek	Geen verder onderzoek
2762 (AN)	Ichtegem Keibergstraat	Bureauonderzoek	Geen verder onderzoek

Op een afstand van ca. 1 km naar het noorden toe, is in 2017 een bureauonderzoek uitgevoerd in functie van een archeologienota (ID 2762). Voor dit plangebied aan de **Keibergstraat** werd vastgesteld dat de aard van de toekomstige werkzaamheden, de aard van de aanwezige verstoringen én het nihilistische potentieel voor archeologische kennisvermeerdering geen verder archeologisch (vervolg)onderzoek vereisten.²⁸ Het plangebied werd dan ook vrijgegeven voor de uitvoering van de geplande werken.

Ca. 400 m ten zuiden van het huidige plangebied is een terrein langs de **Kortemarkstraat** onderzocht door middel van een bureaustudie (ID 275) en een proefsleuvenonderzoek (ID 3185). Tijdens het onderzoek zijn sporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden aan agrarische activiteiten en de exploitatie van het landschap. Er werden ook enkele alleenstaande kuilen of paalkuilen geregistreerd, waar geen functie voor achterhaald kon worden. Door de weinig relevante archeologische sporen werd het terrein dan ook vrijgegeven voor verdere ontwikkelingen.²⁹

²⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/2762>

²⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/3185>

1.2.3 HISTORISCHE SITUERING

In het volgende hoofdstuk wordt het historisch kader geschetst van het plangebied. In eerste instantie wordt de politieke-economische sfeer weergegeven waarbinnen de ruime regio van het plangebied zich heeft bevonden. Vervolgens wordt het plangebied in detail bekeken aan de hand van historische kaarten, in dit geval vanaf de 18de eeuw.

Tabel 6. Overzicht van de historische gegevens

Bron	Resultaat
Inventaris Onroerend Erfgoed	Ichtegem, Diksmuidebaan
Ferrariskaart (1771-1778)	Akkerland
Atlas der Buurtwegen (1843-1845)	Akkerland
Vandermaelenkaart (1846-1854)	Akkerland
Popkaart (1842-1879)	Akkerland
Topografische kaart uit 1904	Duidelijk bebouwing binnen het plangebied
Orthofoto's uit 1971 en 2000	Meerdere gebouwen te herkennen binnen het plangebied; waarvan één afgebroken voor 2000-2003.

1.2.3.1 HISTORISCH KADER³⁰

Het plangebied *Ichtegem Diksmuidebaan 210* ligt in de gemeente Ichtegem, in de provincie West-Vlaanderen.

Sporen van de eerste bewoning lijken terug te gaan tot in het neolithicum, door de vondst van verschillende vuurstenen artefacten ter hoogte van de kruising van de Torhoutbaan en de Steenstraat. Archeologische data van de periodes ervoor zijn tot op heden ontbrekend, vermoedelijk door het gebrek aan archeologisch, gravend onderzoek. Hetzelfde geldt voor de eerste periodes na het neolithicum. Men vermoedt wel de aanwezigheid van verschillende grafheuvels in de regio, aan de hand van luchtfotografische studies.

Ter hoogte van de Sint-Bertinuslaan en de Steenstraat vindt men aanwijzingen voor bewoning en exploitatie in de Romeinse periode. De Steenstraat gaat terug tot in deze periode als een secundaire Romeinse heirbaan die Kassel, via Brugge, verbond met Aardenburg. In de Sint-Bertinuslaan zijn archeologische sporen van boerenerven aangetroffen.

Het toponiem Ichtegem gaat waarschijnlijk terug tot het Germaanse *Ingaheim* en dateert wellicht uit de 7de-8ste eeuw. Het is een indicatie dat in deze periode de regio bewoond werd, wat bevestigd wordt door de toename van bronnen uit de volle en late middeleeuwen. Het landschap wordt gekenmerkt door verschillende kasteelsites, zoals de site in de Ganzestraat, maar ook de grafelijke kasteelsite van Wijnendale. De vrije boeren vestigen zich in verschillende walgrachtsites in het agrarische landschap rondom de kasteelsites.

Tijdens de Beeldenstorm en de geuzentroebelen (vanaf 1566) krijgt Ichtegem te kampen met vele verwoestingen en ontvolkt de streek als een gevolg van de onveilige situaties. De herbevolking van de

³⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/15948>; <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/15953>.

streek na 1585 verloopt erg moeizaam. Dit houdt onder meer verband met de pestepidemie van circa 1580.

In de tweede helft van de 18de eeuw kende de regio een economische bloeiperiode. Er wordt dan ook geïnvesteerd in de aanleg van een degelijk wegennetwerk, op kosten van keurvorst Karl Theodor, heer van Wijnendale. Tussen 1764 en 1775 werden de zogenaamde Theresiaanse wegen aangelegd: de weg Oostende-Wijnendale (huidige Torhoutbaan en Oostendesteeweg) en de weg Wijnendale-Beerst (de huidige Diksmuidebaan).

In de jaren 1840-1850 is er de teloorgang van de vlasnijverheid en de daaraan gekoppelde huisnijverheid. Bovenop de economische crisis komt er nog de mislukking van de aardappel- en roggeogst. In 1848 is er een tyfusepidemie. Eén van de gevolgen van de teloorgang van de huisnijverheid is het ontstaan van de seizoensarbeid en trekt een groot deel van de bevolking richting Frankrijk om seizoensgebonden te werken.

Ichtegem ligt tijdens de Eerste Wereldoorlog in het achterland van het Duitse front. Op 27 oktober 1914 wordt de vrije meisjesschool ingericht als Duits veldhospitaal. In 1917 worden tijdelijk vluchtelingen in de kerk ondergebracht. In de hoek van de Moerdijkstraat, de Ernegemstraat en de Oostendesteeweg werd in 1917 een Duits militair vliegveld aangelegd. Ook tijdens WO II werd Ichtegem bezet door de Duitsers.

In 1975 ontstaat de fusiegemeente Ichtegem die bestaat uit de hoofdgemeente Ichtegem en de deelgemeenten Bekegem en Ernegem.

1.2.3.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

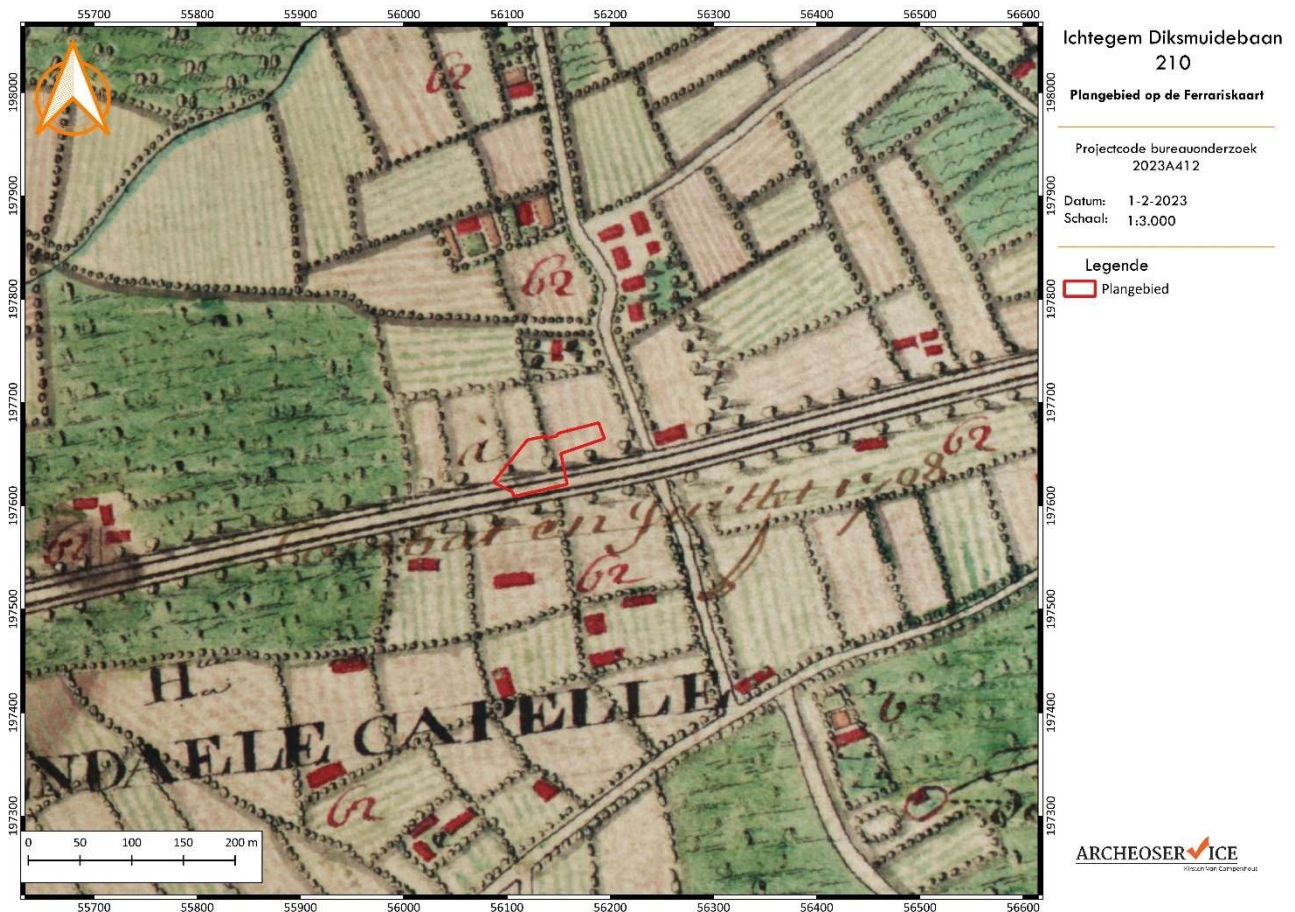
De historische evolutie van het plangebied kan met name gevolgd worden aan de hand van historische kaarten, waarbij de Ferrariskaart uit 1771-1777 het eerste enigszins gedetailleerde uitgangspunt is. Men moet echter wel indachtig blijven dat deze kaart hoofdzakelijk vanuit militair oogpunt werd opgemaakt, waardoor minder interessante delen vaak minder gedetailleerd zijn weergegeven.

Wanneer we het plangebied projecteren op de **Ferrariskaart** merken we gelijkenissen op met de huidige landschapsindeling (Figuur 17). Er moet wel rekening gehouden worden met een kleine foutmarge bij het georefereren. Het plangebied ligt, in een agrarisch gebied ten zuiden van de dorpskern van Ichtegem ter hoogte van het gehucht *De Wynendaele Capelle*. Het plangebied omvat enkele velden zonder bebouwing langs de Diksmuidebaan. Deze weg van Wijnendale naar Beerst is een typische kaarsrechte Theresiaanse weg, in 1769-1771 op eigen kosten aangelegd door keurvorst Karl Theodor, heer van Wijnendale, dit met het oog op transport en verkoop van bomen uit het "*Wijnendalebos*". Er was een tolbareel op het kruispunt met het gehucht "*De Reiger*". Meer naar het zuiden toe ligt het uitgestrekte *Wynendale Bosch*.

De **Atlas der Buurtwegen**, met als doel een inventaris te zijn van alle kleine wegen met openbaar karakter, toont een gelijkaardige situatie (Figuur 18). Er is nu wel iets meer bebouwing op te merken net ten oosten, ten noorden en ten westen van het plangebied langs de Diksmuidebaan. De groepering van huizen maken deel uit van het gehucht *De Reiger*. Ook de **Vandermaelenkaart**, waar ook het reliëf op aangegeven staat, toont geen relevante wijzigingen ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen. Er zit een kleine foutmarge op de kaart, waardoor het lijkt alsof er bebouwing binnen het plangebied aanwezig is (Figuur 19). Het is eerder aannemelijk dat er nog geen bebouwing te zien is ter hoogte van het plangebied. Het reliëf toont een duidelijke helling in de richting van het noordwesten, net zoals het huidige landschap laat zien. Tot slot

toont ook de **Popkaart** geen grote veranderingen ten opzichte van de gebruikssituatie uit het einde van de 18de eeuw. Het plangebied blijft nog steeds onbebouwd (Figuur 20).

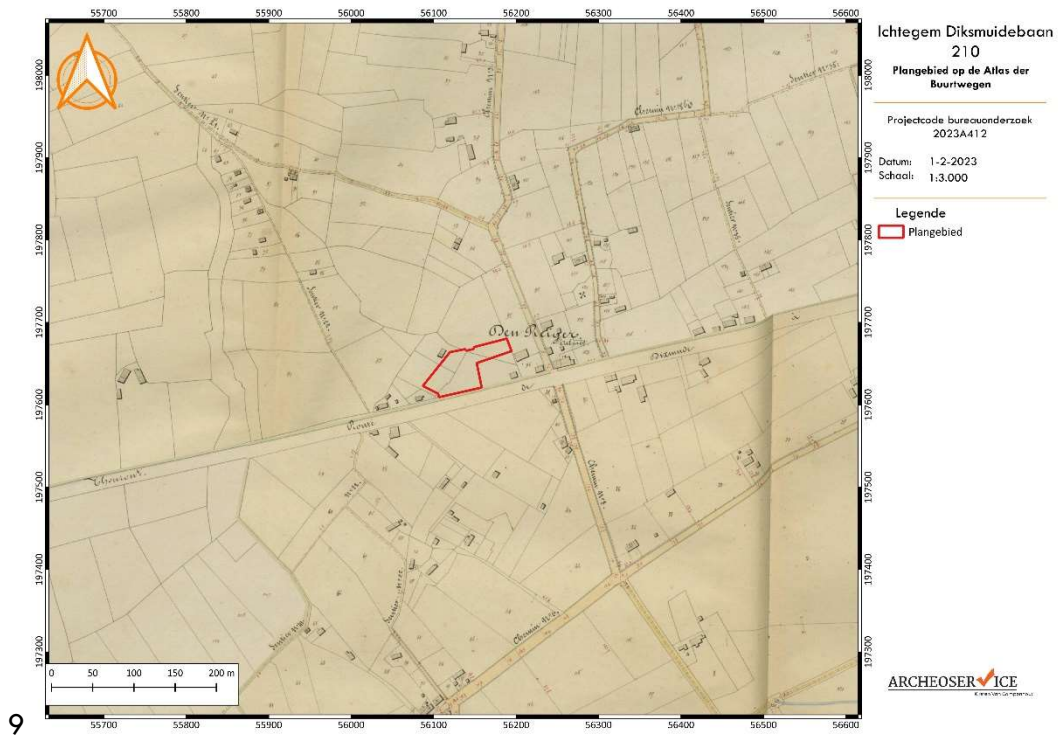
Ook de **Topografische Kaart van België** (1:20.000) uit 1873 toont geen relevante wijzigingen ten opzichte van het plangebied.³¹ De topografische kaart uit 1904 laat wel een opmerkelijke wijziging binnen het plangebied zien. Deze kaart toont nu wel duidelijk de aanwezigheid van bebouwing binnen het plangebied.

Figuur 17: Weergave van het plangebied op de Ferrariskaart (1771-1777).³²

³¹ Cartesius 2023.

³² Geopunt 2023.

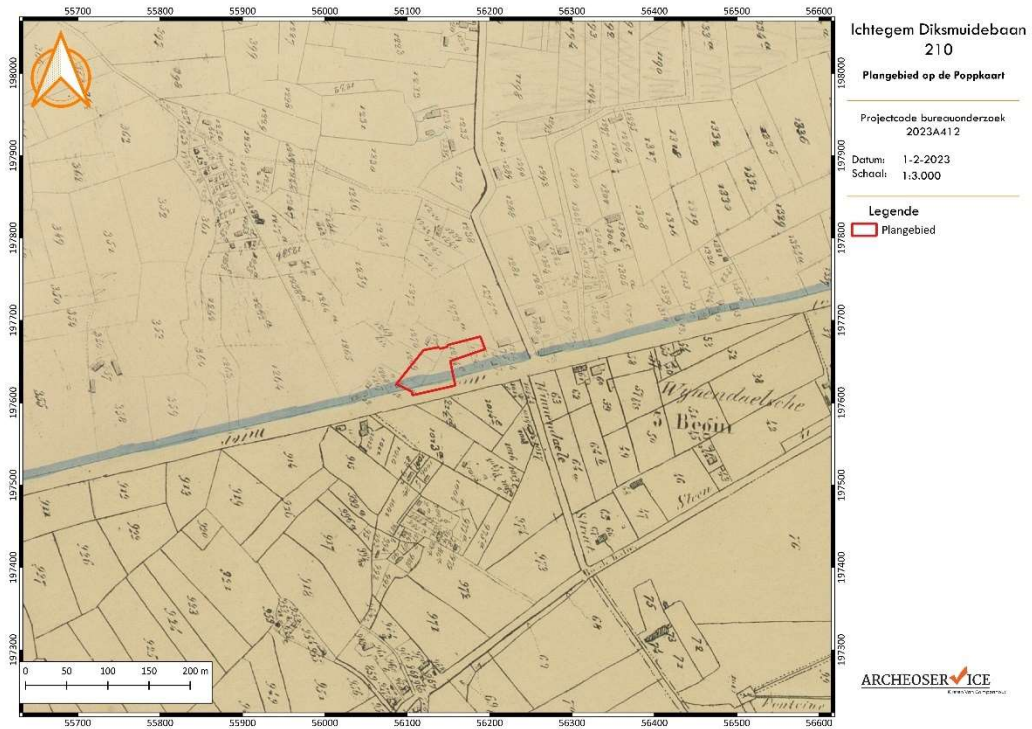
Figuur 18: Weergave van het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845).³³

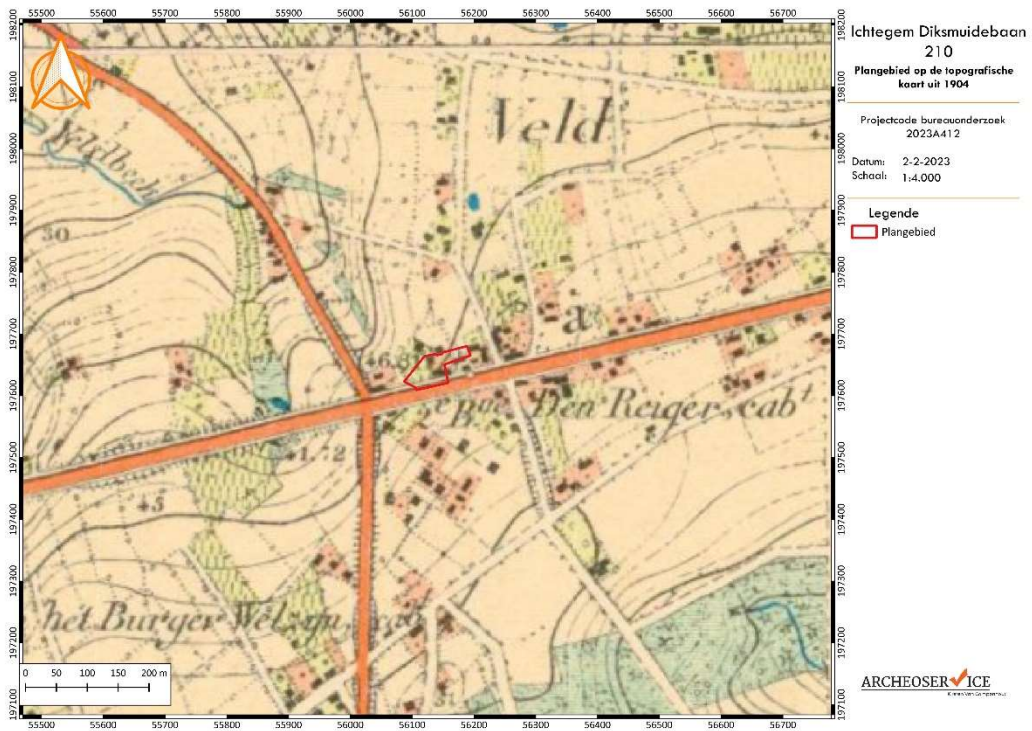
Figuur 19: Weergave van het plangebied op de kaart van Vandermaelen (1846-1854).³⁴

³³ Geopunt 2023.

³⁴ Geopunt 2023.

Figuur 20: Weergave van het plangebied op de Poppkaart (1842-1879).³⁵

Figuur 21: Weergave van het plangebied op de topografische kaart uit 1904.³⁶

³⁵ Geopunt 2023.

³⁶ Geopunt 2023.

1.2.3.3 ORTOFOTOGRAFISCHE BRONNEN

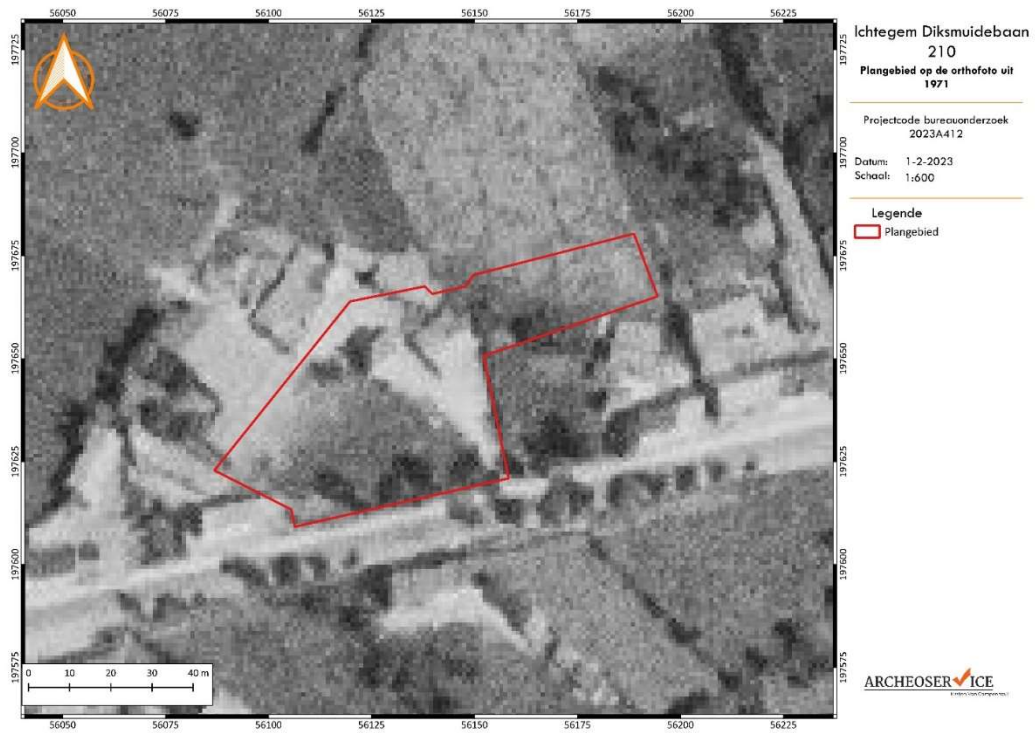
Het ontstaan van de huidige bestaande bewoning wordt duidelijker aan de hand van een reeks van orthofoto's. De eerste orthofoto uit **1971** verduidelijkt de schematische topografische kaarten ondanks de grove korrel. Er bevinden zich twee afzonderlijke gebouwen centraal, aan de noordelijke rand van het plangebied. Een lange oprit geeft toegang tot de Diksmuidebaan. Langs en ten noorden van het plangebied bevinden zich meerdere gebouwen met omringende verharding.

In de jaren die volgen op 1971 lijkt er binnen het plangebied zelf niet veel te veranderen. Het landbouwbedrijf ten noorden van het studiegebied kent wel uitbreidingen. Op de orthofoto uit **2000-2003** is te zien dat een fase van renovatie is aangebroken. Het landbouwbedrijf kent een enorme uitbreiding en binnen het plangebied zelf zijn er ook veranderingen. Eén van de twee gebouwen is afgebroken en vervangen door gazon. Enkel de huidige bedrijfswoning blijft nog staan. Ook de verharding van de oprit lijkt vernieuwd te zijn.

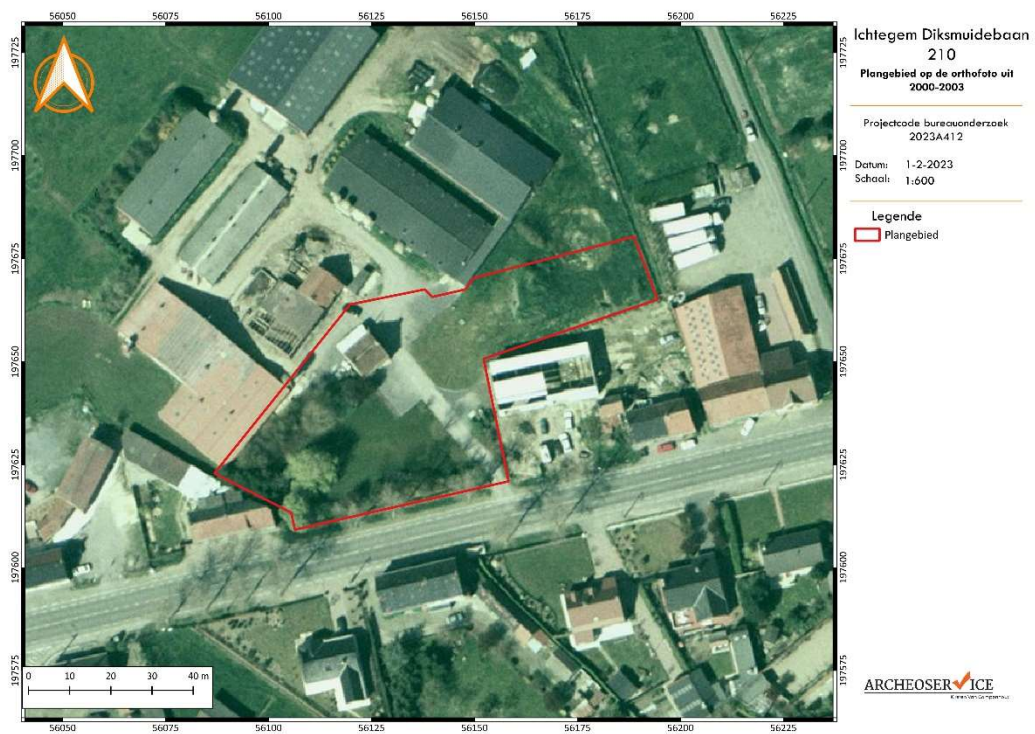
Het terrein is sindsdien niet meer structureel gewijzigd.

1.2.3.4 BEKENDE VERSTORING

Op basis van de huidige situatie en een reeks orthofoto's vanaf 1971 kan men een zone afbakenen waar de ondergrond tot op zekere diepte verstoord zal zijn. Binnen de zone van bekende verstoring is de locatie van de gesloopte woning en uitgebroken verharding opgenomen, in combinatie met de huidige bestaande verstoring (Figuur 24). De totale oppervlakte van de bekende verstoring bedraagt ca. **1398 m²** binnen een plangebied met een oppervlakte van ca. 3520,69 m². Deze verstoring is centraal binnen het plangebied gelegen. De diepte van de verstoring is niet bekend, gemiddeld kan men uitgaan van een verstoringsdiepte van ca. 40-50 cm en lokaal dieper ter hoogte van funderingen, kelders en putten.

Figuur 22: Weergave van het plangebied op de orthofoto uit 1971.³⁷

Figuur 23: Weergave van het plangebied op de orthofoto uit 2000-2003.³⁸

³⁷ Geopunt 2023.

³⁸ Geopunt 2023.

Ichregem Diksmuidebaan

210

Bekende verstering op de meest recente orthofoto

Projectcode bureauonderzoek
2023AA12

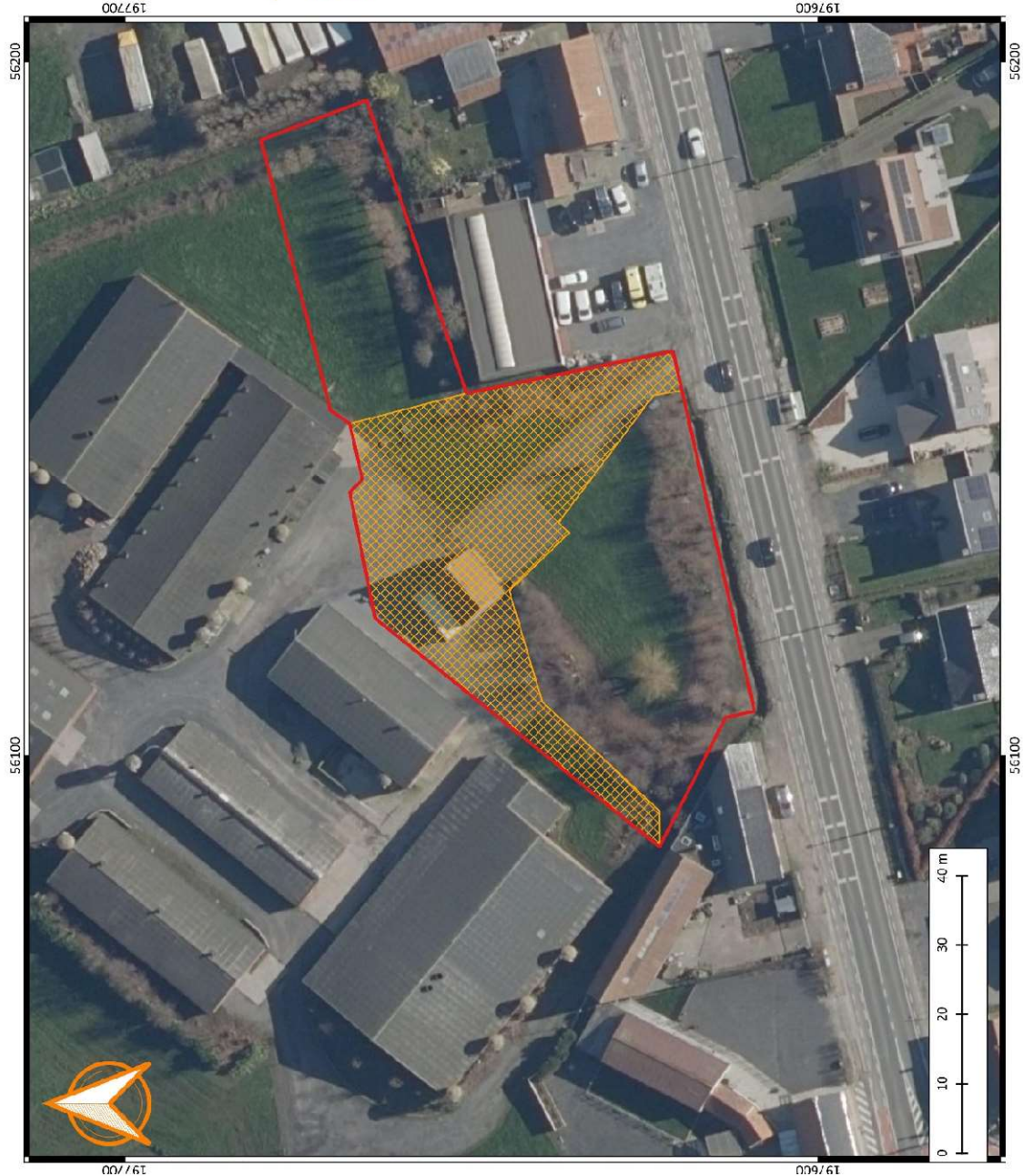
Datum: 3-2-2023

Schaal: 1:500

Legende

Plangebied

Bekende verstering

Figuur 24: Bekende verstering op de meest recente orthofoto.³⁹

³⁹ Geopunt 2023.

1.2.4 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de resultaten als volgt worden beantwoord:

- ✓ Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
Binnen het plangebied of op aanpalende percelen zijn geen archeologische meldingen bekend. Op basis van historische gegevens blijkt het plangebied onbebouwd te zijn gebleven tot het einde van de 19de eeuw en in gebruik te zijn als akkerland. Vanaf de 20ste eeuw tonen kaarten en orthofoto's bebouwing binnen het plangebied.
- ✓ Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
Gedurende eeuwen is het plangebied in gebruik geweest als akkerland. Verschillende landbouwactiviteiten hebben ongetwijfeld voor enige vorm van verstoring gezorgd, al zal dit grotendeels beperkt zijn gebleven tot de ploeglaag.
Van het begin van de 20ste eeuw kent het plangebied bebouwing met bijhorende verharding. Op het einde van de 20ste eeuw is een deel van deze bebouwing gesloopt. Op basis van de huidige situatie en een reeks orthofoto's vanaf 1971 kan een zone afgebakend worden waar de ondergrond verstoord zal zijn. De totale oppervlakte van de bekende verstoring bedraagt ca. 1398 m² binnen een plangebied met een oppervlakte van ca. 3520,69 m². Deze verstoring is centraal binnen het plangebied gelegen. De diepte van de verstoring is niet bekend, gemiddeld kan men uitgaan van een verstoringsdiepte van ca. 40-50 cm en lokaal dieper ter hoogte van funderingen, kelders en putten.
- ✓ Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
Er zijn geen landschappelijke factoren bekend die een indicatie kunnen geven over de gaafheid van eventuele archeologische sporen. Het is wel zo dat het plangebied op de noordelijke flank ligt van een heuvelrug en het terrein zacht afhelt in noordwestelijke richting. Een zekere vorm van erosie zou kunnen voorkomen, al wordt dit tegengesproken door de potentiële bodemerosiekaart (er is geen erosie van toepassing).
- ✓ Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
De initiatiefnemer plant op het terrein de bouw van een nieuw eethuis met bijhorende verharding en wadi. Tijdens de werken dient een bestaande woning gesloopt te worden en verharding uitgebroken te worden. De impact op het bodemarchief kan opgedeeld worden in drie categorieën:
 1. Er heeft geen impact plaats voor de volgende werkzaamheden: de sloopfase, de aanleg van de groenzone en de ontharding. Deze werken vinden plaats op reeds verstoorde bodem en veroorzaken geen nieuwe verstoringen.
 2. Er heeft een impact van maximaal 40 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: het aanleggen van de wadi (30 cm diep) en de aanleg van de nieuwe verharding. De aanleg van de nieuwe verharding valt voor een groot deel samen met eerdere verstoringen (zoals bebouwing in de 20ste eeuw). In totaal wordt voor een oppervlakte van ca. 650 m² een nieuwe verstoring verwacht.
 3. Er heeft een impact van meer dan 200 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: de nieuwbouw met kelder en de putten. De kelder, met een oppervlakte van 360 m², valt gedeeltelijk samen met bestaande verstoring, al is die minder diep dan de geplande verstoring.

Samen met de putten zal dus een oppervlakte van slechts 230 m² verstoord worden door de geplande werken.

Daarnaast is het aangewezen om rekening te houden met een bijkomende buffer van 20-30 cm om verdere versterking door zware machines te voorkomen.

- ✓ Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
Er zijn binnen en in de omgeving van het plangebied geen archeologische onderzoeken uitgevoerd die informatie kunnen aanleveren over de opbouw van het aanwezige bodemarchief.
- ✓ Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein? Zo ja, wat is de aard van deze waarden?
Het onderzoek heeft niet kunnen uitsluiten of archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein.
- ✓ Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?
De geplande werken bestaan voor het grootste gedeelte uit de aanleg van een nieuwe verharding en de bouw van een eethuis op een kelder. Een beperkt deel van de ingrepen kan wel mogelijk aanwezige archeologische waarden vernietigen, maar zijn beperkt in oppervlakte of vinden plaats ter hoogte van gedeeltelijk geroerde bodem. De situatie van het omliggende terrein biedt evenmin uitbreidingsmogelijkheden voor verder archeologisch onderzoek. Onderzoek van eventuele waarden zal leiden tot geen of een zeer beperkte kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek.

1.3 SYNTHESE

1.3.1 INTERPRETATIE EN DATERING VAN HET PROJECTGEBIED

Het plangebied *Ichtegem Diksmuidebaan 210* is gelegen ten zuiden van de dorpskern van Ichtegem, in de provincie West-Vlaanderen. Het studiegebied ligt midden in een ruraal landschap langs de Diksmuidebaan.

Ichtegem ligt in de Zandstreek, in een landschap dat zich kenmerkt door een uitgesproken vlak karakter met uitzondering van enkele uitgesproken heuvels en plateaus, zoals het Plateau van Wijnendale. Het projectgebied ligt op de noordelijke helling van deze rug, met een gemiddelde hoogte van 64 m +TAW. Het terrein zelf helt zacht af richting het noordwesten, naar een beek die uitmondt in de Koolveldbeek.

Binnen de contour van het plangebied of op naburige percelen bevinden zich geen archeologische meldingen. De weinige archeologische data uit gravend onderzoek verwijzen grotendeels naar het (laat)midleleeuwse dorpsleven van Ichtegem of zijn gebaseerd op vermoedens aan de hand van luchtfotografische studies.

Het historisch kaartmateriaal toont aan dat in het plangebied geen enkele bebouwing aanwezig was tot aan het einde van de 19de eeuw. Gedurende eeuwen is het terrein in gebruik geweest als akkerland en veelvuldig bewerkt. Rond de eeuwwisseling verscheen toch bebouwing binnen het plangebied zelf. Aan het einde van de 21ste eeuw kende het terrein een sloop- en renovatiefase. Dit maakt dat het centrale gebied aangeduid kan worden als recent verstoord.

1.3.2 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- ✓ **Aardkundige gegevens:** Het plangebied bevindt zich op een uitloper van een heuvelrug. Het terrein bevindt zich op de noordelijke helling van deze rug, met een gemiddelde hoogte van 64 m +TAW. Het terrein zelf helt zacht af richting het noordwesten, naar een beek die uitmondt in de Koolveldbeek. De hoge gronden in de nabijheid van water vormden een gunstig landschap voor bewoning vanaf het mesolithicum. Volgens de bodemkaart wordt het plangebied gekarteerd als bebouwd gebied, al komen in de regio zandig tot kleiig materiaal of zand(lem)ige eolische afzettingen voor.
- ✓ **Archeologische gegevens:** In de omgeving rondom het projectgebied zijn weinig gravende archeologische onderzoeken uitgevoerd in de regio van Ichtegem. Het archeologische onderzoek in de regio refereert hoofdzakelijk naar de (laat)midleleeuwse bewoning van de streek. Meer naar het zuiden toe zijn er wel aanwijzingen gevonden voor een grafstructuur uit de bronstijd, al zijn die vooralsnog niet bevestigd door gravend onderzoek.
Binnen de contour van het huidige plangebied zijn geen archeologische meldingen bekend.
- ✓ **Historische gegevens:** Het historisch kaartmateriaal toont aan dat het plangebied tot het einde van de 19de eeuw onbebouwd is gebleven en in gebruik was als akkerland. Er worden dan ook geen archeologische waarden vanaf de late middeleeuwen verwacht. Als er al sporen zouden aangetroffen worden uit de late middeleeuwen, zullen deze hoogstwaarschijnlijk landbouw gerelateerd zijn. Vanaf het begin van de 20ste eeuw komt bebouwing voor binnen het plangebied.

- ✓ **Gekende verstering:** Gedurende enkele eeuwen is het plangebied in gebruik geweest als akkerland en veelvuldig bewerkt. Rond het begin van de 20ste eeuw verscheen toch bebouwing binnen het plangebied zelf. Aan het einde van de 21ste eeuw kende het terrein een sloop- en renovatiefase. Dit maakt dat het centrale gebied aangeduid kan worden als recent verstoord. In totaal wordt een zone van ca. 1398 m² aangeduid als recente verstering.
- ✓ **Geplande verstering:** De initiatiefnemer plant op het terrein de bouw van een nieuw eethuis met kelder, verharding en een wadi. De impact op het bodemarchief kan opgedeeld worden in drie categorieën:
 - ✓ Er heeft geen impact plaats voor de volgende werkzaamheden: de sloopfase, de aanleg van de groenzone en de ontharding. Deze werken vinden plaats op reeds verstoorde bodem en veroorzaken geen nieuwe versteringen.
 - ✓ Er heeft een impact van maximaal 40 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: het aanleggen van de wadi (30 cm diep) en de aanleg van de nieuwe verharding. De aanleg van de nieuwe verharding valt voor een groot deel samen met eerdere versteringen (zoals bebouwing in de 20ste eeuw). In totaal wordt voor een oppervlakte van ca. 650 m² een nieuwe verstering verwacht.
 - ✓ Er heeft een impact van meer dan 200 cm plaats voor de volgende werkzaamheden: de nieuwbouw met kelder en de putten. De kelder, met een oppervlakte van 360 m², valt gedeeltelijk samen met bestaande verstering, al is die minder diep dan de geplande verstering. Samen met de putten zal dus een oppervlakte van slechts 230 m² verstoord worden door de geplande werken.

In combinatie met de bekende versteringen, kan men uitgaan van twee zones waar de bodem vermoedelijk intact is én bodemingrepen gepland zijn. Aan de oostelijke zijde zal een oppervlakte van **ca. 525 m²** tot een diepte van **ca. 40 cm** verstoord worden. Aan de westelijke zijde wordt een oppervlakte van **ca. 275 m²** verstoord, waarvan **ca. 77 m² tot 40 cm** diep en **ca. 198 m² tot 325 cm** diep. Daarnaast zullen de aanleg van de wadi en de aanleg van de putten nog voor enkele lokale versteringen veroorzaken met een beperkte oppervlakte, en verspreid van elkaar.

Op basis van de bureaustudie kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn, maar het potentieel op archeologische waarden is zeker aanwezig. Het plangebied is pas vanaf het begin van de 20ste eeuw bebouwd geraakt en was tot dan in gebruik als akkerland. Op basis van de gegevens verkregen door het bureauonderzoek kan echter wel een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld worden.

Concluderend kan gesteld worden dat er een archeologische verwachting is vanaf de steentijden. Specifiek voor de zone van de geplande werken dient de verwachting echter worden genuanceerd. De mate van verstering door de bestaande structuren en eerder gesloopte structuren, in combinatie met de aard van de geplande werken maken verder archeologisch onderzoek echter weinig zinvol (Figuur 25).

Ichtegem Diksmuidebaan
210

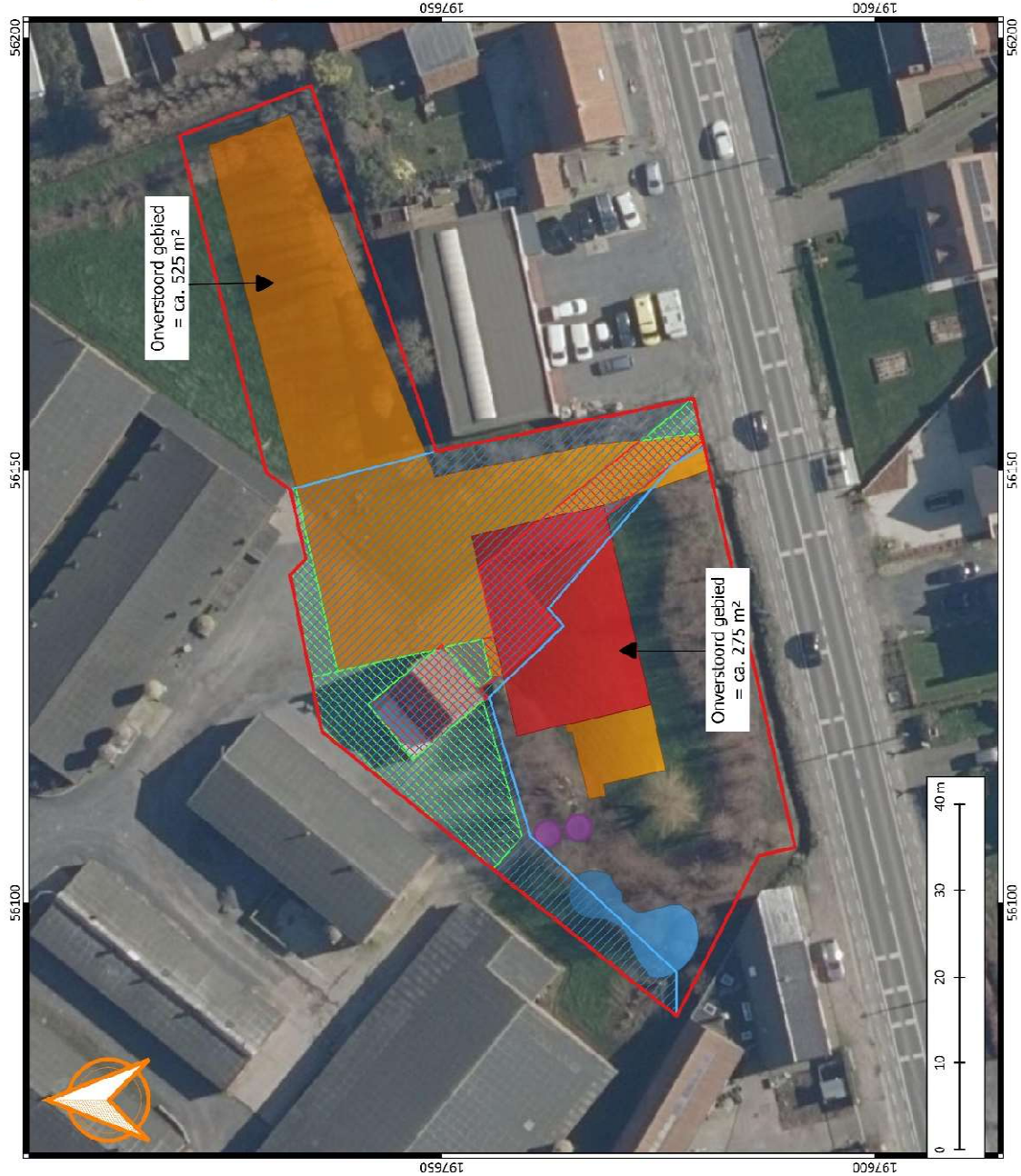
Syntheseplan

Projectcode: bureauonderzoek
2023AA412

Datum: 3-2-2023

Schaal: 1:400

- Legende**
- Plangebied
 - Bekende verstoring
 - Ontharding
 - Sloop
 - Nieuwbouw
 - Verharding nieuw
 - Wadi nieuw
 - Putten nieuw

Figuur 25: Synthesekaart: Bestaande situatie in combinatie met de geplande ingrepen.⁴⁰

⁴⁰ Geopunt 2023.

1.3.3 AFWEGING NOODZAAK VERDER VOORONDERZOEK

Naast het inschatten van de archeologische verwachting, is het belangrijk om het potentieel op kennisvermeerdering van naderbij te bekijken. Dit wil zeggen dat geanalyseerd wordt in welke mate het uit te voeren onderzoek kan bijdragen tot concrete kenniswinst.

Als er binnen het plangebied archeologische sporen of structuren aan het licht komen die dateren uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en/of vroege middeleeuwen kan dit een grote kennisvermeerdering betekenen. In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn namelijk nagenoeg geen archeologische data bekend uit de perioden vanaf de steentijden tot de vroege middeleeuwen. Hierdoor is het potentieel op kennisvermeerdering zeer groot.

Om het potentieel op kennisvermeerdering in te schatten, wordt gekeken naar de geplande werken. In het plangebied plant de initiatiefnemer de bouw van een nieuw eethuis met kelder en bijhorende verharding. De totale oppervlakte van de geplande werken bedraagt ongeveer 3520,69 m². Voor een groot gedeelte van de werken geldt echter geen of een heel kleine impact op de bodem, zoals de sloop en uitbraak van bestaande structuren en de aanleg van een groenzone. De andere ingrepen hebben gedeeltelijk plaats ter hoogte van geroerde bodems. Uiteindelijk blijven twee gescheiden zones over met beperkte oppervlakte waar de geplande werken vermoedelijk in onverstoorde bodem zullen plaats vinden.

Gelet op de aard van de geplande werken is er onvoldoende interferentie met het ongeroerd moedermateriaal. Bovendien zijn er geen uitbreidingsmogelijkheden voor verder archeologisch onderzoek in de toekomst op de omliggende percelen.

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Verder vooronderzoek is niet aangewezen voor het gehele plangebied.

Aanbeveling: Op basis van de uitgevoerde bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden.

Het grootste gedeelte van de geplande werken zal geen verstoring van het intacte bodemarchief veroorzaken. De enkele ingrepen die mogelijk voor een nieuwe verstoring zorgen zijn beperkt in oppervlakte en/of diepte en liggen verspreid ten opzichte van elkaar.

Verder vooronderzoek op een geroerd terrein, zonder uitbreidingsmogelijkheden, en eerder beperkte bodemingrepen zal geen nuttige kenniswinst opleveren. Bijgevolg wordt in het kader van de geplande werken geen verder vooronderzoek binnen het plangebied geadviseerd.

SAMENVATTING

In het kader van een omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen werd door Kirsten Van Campenhout van Archeoservice een archeologienota opgemaakt voor het plangebied Ichtegem Diksmuidebaan 210. De initiatiefnemer plant binnen het plangebied een nieuw eethuis met kelder en bijhorende verharding waardoor het potentieel archeologisch bodemarchief mogelijk verstoord zou worden.

Op basis van dit bureauonderzoek werd een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting werd afgetoetst met de geplande werken om zo tot een inschatting van het archeologisch potentieel te komen. Er werd gebruik gemaakt van beschikbare landschappelijke kaarten, historische kaarten en archeologische data.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied een gunstige verwachting heeft voor archeologische waarden vanaf de steentijden tot en met de vroege middeleeuwen. Deze verwachting dient echter bijgesteld te worden omdat het terrein vanaf het begin van de 20ste eeuw bebouwing kende dat het terrein voor een groot deel verstoord heeft.

Aan de hand van de uitgevoerde bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site ter hoogte van de geplande werken niet aangetoond worden. Echter vinden de geplande werken grotendeels plaats op reeds verstoorde grond en is de bodemingreep beperkt in oppervlakte en/of diepte. De enkele ingrepen die mogelijk voor een nieuwe verstoring zorgen zijn beperkt in oppervlakte en/of diepte en liggen verspreid ten opzichte van elkaar. Verder vooronderzoek op een geroerd terrein, met geen uitbreidingsmogelijkheden, en eerder beperkte bodemingrepen zal geen nuttige kenniswinst opleveren. Bijgevolg wordt in het kader van de geplande werken geen verder vooronderzoek binnen het plangebied geadviseerd.

LITERATUUR

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), Brussel: https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.

Agiv, 2020 (Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen): <http://www.geopunt.be>.

Bogemans F., 1997: Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 29: Kortrijk: <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/pdf/kortrijk29Qweb.pdf>.

CAI, 2023: Centraal Archeologisch Inventaris: <http://cai.onroenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2023. Cartesius : www.cartesius.be

DOV Vlaanderen, 2023: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

Geopunt, 2023: <http://www.geopunt.be>.

IOE, 2023. Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

Jacobs, P., De Ceukelaire, M., De Breuck, W. & De Moor, G., 1999: Toelichtingen bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 29 [- 37], Kortrijk [1/50 000]. Belgische Geologische Dienst en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Koninklijke Bibliotheek van België, 2020: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

De Moor G. & Mostaert F., 1993: Geomorfologische kaart van België 1:50000., Leuven.

De Moor, G., Van De Velde, D. & Meert, L., 1997: Toelichting bij de Quartairgeologische kaart [van België, Vlaams Gewest]: kaartblad 21, Tielt [1/50 000]. Vlaamse Overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel, 97 p.

Onroerend Erfgoed Vlaanderen, 2023: <https://www.onroenderfgoed.be>

Van Ranst E & Sys C., 2000: Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Verhulst A., 1995: Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen. Gent: Gemeentekrediet.

LIJSTEN

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Plangebied geprojecteerd op de topografische kaart.....	3
Figuur 2: Projectie van het plangebied op het kadasterplan.....	3
Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidig project.....	5
Figuur 4: Zicht op het huidige terrein.....	6
Figuur 5: Meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.....	7
Figuur 6: Doorsnede bouwplannen.....	9
Figuur 7: Aanduiding geplande sloopwerken op de meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.....	10
Figuur 8: Aanduiding geplande ingrepen op de meest recente luchtopname van het plangebied en omgeving.....	11
Figuur 9: Plangebied op de tertiairgeologische kaart.....	17
Figuur 10: Plangebied op de quartairgeologische kaart.....	17
Figuur 11: Plangebied op de bodemkaart.....	18
Figuur 12: Plangebied op de bodemerosiekaart (grijs = geen erosie van toepassing).....	18
Figuur 13: Uitgebreide weergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied.....	19
Figuur 14: Detailweergave van het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen en Hillshade met aanduiding van het plangebied en de hoogteprofielen.....	20
Figuur 15: De twee hoogteprofielen van het terrein.....	20
Figuur 16: Overzicht van de archeologische data op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen.....	23
Figuur 17: Weergave van het plangebied op de Ferrariskaart (1771-1777).....	27
Figuur 18: Weergave van het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845).....	28
Figuur 19: Weergave van het plangebied op de kaart van Vandermaelen (1846-1854).....	28
Figuur 20: Weergave van het plangebied op de Poppkaart (1842-1879).....	29
Figuur 21: Weergave van het plangebied op de topografische kaart uit 1904.....	29
Figuur 22: Weergave van het plangebied op de orthofoto uit 1971.....	31
Figuur 23: Weergave van het plangebied op de orthofoto uit 2000-2003.....	31
Figuur 24: Bekende verstoring op de meest recente orthofoto.....	32
Figuur 25: Synthesekaart: Bestaande situatie in combinatie met de geplande ingrepen.....	37

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1. Overzicht van de geplande ingrepen.....	9
Tabel 2. Overzicht van de landschappelijke resultaten.....	15
Tabel 3. Overzicht van de archeologische gegevens.....	21
Tabel 4: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van ongeveer 1000m.....	21
Tabel 5: Overzicht van de archeologienota's (AN), nota's (N) en eindverslagen (E) in de buurt.....	24
Tabel 6. Overzicht van de historische gegevens.....	25

BIJLAGEN

Bijlage 1. Bouwplannen